

ΜΟΥΣΙΚΟΣ

ΚΟΣΜΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΜΕΤ' ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΑΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ
ΠΑΡΑΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ, ΣΧΟΛΙΚΑ & ΔΗΜΟΔΑ ΑΣΜΑΤΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

† ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΘΩΓΑΗΣ

ΠΡΟΗΓ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤ. ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΜΕΡΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ-ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

Οικονομὸς Θ. Ι. Θωγᾶς: Ἡ θεωρία τῶν Τονικῶν Διαστημάτων. — Γ. Ι. Παπαδοπούλου: Ἀδύος Ἑταυροπόλεως. — Χ. Βλάχου: Ἡ σύνταξις ἐν τῇ συνθέσει κατὰ Μοσαϊκὴν. — Κ. Δ. Παπαδημητρίου: Σημείωμα ἐπὶ τοῦ μυστοῦ θεωρητικῶν τοῦ Χρυσάνθου. — Ν. Α. Χρυσόπουλος: Περί τῆς κατ' Ἑκκλησίαν γραμμετικῆς κατανομῆς τοῦ μέλους τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. — Γάβριηλ τῶν Ἱεροφάντων τῆς Ἑλλάδος. — Μουσικὴ ἀκίνητος κλπ.

Β' ΜΕΡΟΣ ΑΣΜΑΤΙΚΟΝ

Οἱκ. Θ. Ι. Θωγᾶς: Δοξασιὶν τῶν Ἀλφῶν τῆς Κορινθίας τῆς Ὀρθοδοξίας. Δοξασιὶν τῶν Ἀλφῶν τῆς Κορινθίας τῶν Νηστεύων. — Ἀνάμνησις τοῦ Κλήτος Κορυμνοῦ. — Θ. Ι. Θωγᾶς: Ἀλφὸς ἀπὸς τῶν Θεῶν. — Ν. Χρυσόπουλος: Ἡ Βαγγελικὴ καὶ ὁ Καλαμαριανὸς Κρόνος. — Θ. Ι. Θωγᾶς: Τὰ κλέα Μαθημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Ἑκκλ. Μουσικῆς.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
ΚΑΙΣΥΓΚΙΜΕΝΟΝ ΕΞ 24-32 ΣΕΛΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ Θ. Ι. ΘΩΓΓΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
ΝΕΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ 13 $\frac{Z}{2}$
ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Συνδρομή έτησία άπαραιτήτως προπληρωτέα,

Διά 12 τεύχη:

Έσωτερικού δραχμα! 100. Έξωτερικού σελλίνα 15
ή δολλάρια 4. Διά τούς έν Κωνσταντινουπόλει γρόσια 350.

Αί συνδρομαί αρχόμεναι από της 1 'Οκτωμβρίου εκάστου έτους, προπληρώνονται άπέναντι άποδείξεως, φερούσης την ύπογραφήν του διευθυντού και την σφραγίδα του Περιοδικού. Τό τίμημα της συνδρομής των έν ταίς έπαρχίαις και τώ έξωτερικώ συνδρομητών άποστέλλεται διά ταχυδρομικής ή τραπεζικής έπιταγής πρός τόν Διευθυντήν (Νέα Φιλαδέλφεια, 13 Ζ)2 'Αθήναι).

Τό πρός δημοσίευσιν άποστέλλόμενα χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ-ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

μετ' ιδιαιτέρον ξσματικοῦ μέγρον περιέχοντος ἐν Ἑκκλησ. παρασημαντικῇ
Ἑκκλησιαστικά, σχολικά καὶ δημόδια ξσματα.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

† ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ι. ΘΩΪΔΗΣ

Πρώτην καθηγητὴς τῆς θεωρίας τῆς ἡμετέρας μουσικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει

Α'. ΜΕΡΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ-ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Θ. Ι. ΘΩΪΔΟΥ

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΤΟΝΙΑΙΩΝ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΗΜΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΕ ΚΑΙ ΔΗΜΩΔΟΥΣ

Γ'. Περί Συστημάτων.

Ἡ ἀρχαία Μουσικὴ εἶχε καὶ πολλὰ σύστηματα. Ἐκαλεῖτο δὲ σύστημα σύνθεσις δύο ἢ πλείονων διαστημάτων, ἢ σειρά φθόγγων διαχωριζομένων διὰ διαστημάτων. Τὰ σύστηματα ὀνομαζόντο ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτοῖς περιλαμβανομένων φθόγγων. Οὕτως *ὀκτάχορδον* ἔκαλεῖτο τὸ σύστημα, τὸ περιλαμβάνον 8 φθόγγους, *πεντάχορδον*, τὸ περιλαμβάνον 5 φθόγγους, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Πρώτον καὶ ἀρχαιότατον σύστημα ἦτο τὸ *τετράχορδον* ἢ ἡ *τετράγυρις δοιδή*, ἥτοι σύστημα τεσσάρων φθόγγων. Οἱ φθόγγοι τοῦ τετραχορδου διεκρίνοντο ὡς

ἑξῆς: Ὑπάτη (χορδή) ἔκαλεῖτο ἡ κατωτάτη φωνή, *παρυπάτη* ἢ ἀμέσως ἀνωτέρα, *παρανήτη* ἢ *λιχανός* καὶ *τρίτη* ἢ ὑψηλοτέρα τῆς παρυπάτης καὶ *νήτη* ἢ *κατή* ἢ ἀνωτάτη.

Ἡ μουσικὴ θεωρία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ τετραχορδου καὶ οἱ μὲν τελευταῖοι φθόγγοι ἢ φωναὶ ἐθεωροῦντο ἀμετάβλητοι καὶ ἐλέγοντο *εἰσώτες*, οἱ δὲ μέσοι μεταβλητοὶ καὶ ἐλέγοντο *φερόμενοι* ἢ *κινούμενοι*. Ἐκαστον τετράχορδον περιέχε τεσσάρους φθόγγους, οἵτινες περιέχλειον τρεῖς διαστήματα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον τεσσάρους φθόγγους κατὰ τὰς τέσσαρας φωνὰς τοῦ τετραχορδου, τοὺς ἑξῆς: *τε*, *τα*,

τη, τω, τοῖς ὁποίοις ἐπανελάμβανον ἐν ἐκάστῳ τετραχόρδῳ.

Ἡ θεωρητικὴ διὰ τῆς τῶν διαστήματων τῶν ὀκτώστων ριζιῶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς δύο κανόνων: α) Τὸ σύνολον πάντων τῶν διαστημάτων ἐν ἐκάστῳ τετραχόρδῳ εἶναι πάντως ἰσοδυναμῇ πρὸς $2\frac{1}{2}$ διαστήματα: β) τὰ δύο διαστήματα ἐν ἐκάστῳ τετραχόρδῳ εἶναι ἴσα ἰσοδυναμῇ πρὸς ἄλληλα, ὡς δὲ τοῖτον διάστημα, ὅπερ διέκειτο ἐπὶ τῶν πρώτων κατὰ τὸ μικρότερον ἰσοκατεῖλετον μέγεθος αὐτοῦ, ἐπειὶ οὐκ ἐχρησιμεύει ὡς διακριτικὸν γνωστὸν ἐν τῷ τετραχόρδῳ. Ἐντεῦθεν προήλθε ὡς ἐπὶ τὴν τετραχόρδον, ὅτινα ἐχομένησαν ὡς βίαις διὰ τὰ τρία μέγιστα γέννη τῆς μουσικῆς. Οὕτως ἐν μὲν τῷ διατονικῷ τετραχόρδῳ διακριτικὸν διάστημα ἦτο τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος, ὅπερ ἦτο τὸ λείμμα, ἐν δὲ τῷ χρωματικῷ τὸ $1\frac{1}{2}$ ἢ τὸ τριημιτόνιον καὶ ἐν τῷ ἑναρμονικῷ τὸ διπλάσιον τοῦ τόνου ἢ τὸ διτονὸν ἀσυνθετόν.

Τὸ τετραχόρδον, τὰ ἀνήκοντα εἰς ἐν γένος, π.χ. εἰς τὸ διατονικόν, διεκρινόντο ὡς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ διακριτικοῦ αὐτῶν διαστήματος, ὅπερ ἠδύνατο νὰ κατέχη ἐν τῷ τετραχόρδῳ. Ἐκ τῆς διαφορῆς θέσεως τοῦ διακριτικοῦ διαστήματος ἐν τῷ τετραχόρδῳ προήλθον τὰ μέλη ἢ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀνομοσῆσαν αἱ ἀρμονίαι· ἐν καὶ τὸ αὐτὸ διατονικὸν τετραχόρδον ἐκαλεῖτο μέλος Αῶριον, ὅτιν τὸ διακριτικὸν διάστημα αὐτοῦ εὐρίσκετο ἐν τῷ μέσῳ δύο δλοκλήρων διαστημάτων. Φοῦγιον δὲ, ὅταν τὸ αὐτὸ διάστημα εὐρίσκετο κάτω, καὶ Μιξολύδιον, ὅταν τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος εὐρίσκετο ὑπεράνω δύο δλοκλήρων διαστημάτων.

Ὅταν τὰ δύο κατώτερα διαστήματα τοῦ τετραχόρδου ἐλαμβάνοντο ὁμοῦ εἰς ὀλιγότερον διάστημα τοῦ ἐναπολείποντος τὰ δύο αὐτὰ, ἐχηματιζέτο ἐν πυκνὸν διάστημα· οἱ τρεῖς φθόγγοι ἐνὸς πυκνοῦ συχνίως ἐκαλοῦντο βαρύπυκνοι, μεσόπυκνοι, ὀξύπυκνοι καὶ οἱ τρεῖς φθόγγοι οἱ μὴ ἀνήκοντες εἰς πυκνὸν ἐκαλοῦντο ἀπυκνοι.

Τὸ τετραχόρδον ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι

μουσικοῖς ὡς πλήρες καὶ ἑξαιρετικὸν σύστημα. Ἡ δ' ἐπέκτασις αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων Προϊόντος ὁμοῦ τοῦ χρόνου, ὅτε καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι μάλλον ἐμικρίζετο πρὸς τὴν Μουσικὴν, τὸ τετραχόρδον αὐστηρὰ ἠδύνη κατὰ ἕνα φθόγγον καὶ ἐντεῦθεν προήλθε τὸ πεντάχορδον σύστημα. Ὁ προσθεθεὶς φθόγγος ὡς μίσηθη προσλαμβάνετο ὡς, ὡς προσληφθεὶς ἔσθαι (δρα σελ. 25 τοῦ «Μ. Κόσμου» καὶ Ἀριστιδ. Κορίνθ. β. βλ. α' σελ. 10).

Τὸ μακρὸν μέγεθος τῶν τόνων παρεκίνησε τὸν Τετραπύκνον νὰ κατασκευασθῇ διὰ τῆς συνένωσεως δύο τετραχόρδων τὴν ἑπτάκονον (ἐπτάχορδον) φθόγγον (Εὐκλείδ. σελ. 19), ἥτις φαίνεται ὅτι δὲν εἶχε περὶ εἰς εἰς ἀχορησίαν ἐπὶ Πεντάκον (Πυθ. Β. 70) ἢ κλίμαξ αὐτῆς συνέκλειτο ἐκ μιᾶς διαπασῶν, περιλειπούμενου ἐνὸς φθόγγου (Ἀριστοτέλ. προβλ. μ. ΙΘ'. 7, 25, 32). Ἡ προσθήκη τοῦ περιλειπούμενου τούτου φθόγγου (ἀναφέρει αὐτὴν ὁ Λυκάων ἢ Πυθαγόρας) ἀπετέλει τὴν ὀκτάχορδον λύραν, ἔχουσαν κλίμακα τελεσμένην διαπασῶν.

Ὅτε δύο τετραχόρδα συνήπτοντο αὐτως, ὥστε ὁ ὕψιστος φθόγγος τοῦ ἐνὸς ἔξ αὐτῶν νὰ χρησιμεύει καὶ ὡς κατώτατος τοῦ ἑτέρου τετραχόρδου, ἐγένοντο οἱ εἰς ἑξῆς συνημμένα. Ἀλλ' ἂν ὁ ὕψιστος φθόγγος τοῦ ἐνὸς τετραχόρδου ἦτο ταπεινότερος τοῦ κατωτάτου φθόγγου τοῦ ἑτέρου κατὰ ἕνα τόνον, τότε ἐλέγοντο διεzeugμένα, ὁ δὲ διεzeugμένων αὐτὰ τόνος διεzeugτικός· αὐτὸ:

ΒΓΔΕ ΖΗΑ συνημμένα

ΕΖΗΑ ΒΓΔΕ διεzeugμένα

Τὸ συνημμένον σύστημα τῶν δύο τετραχόρδων εἶχεν ἐπτά μόνον φθόγγους τὸν ἑλλείποντα δὲ ὄγδοον ἀνεπλήρωσαν ὁ Πυθαγόρας παρενθείς τὴν παραμέσην καὶ μαζεύσας τὰ δύο τετραχόρδα οὕτως, ὥστε τὰ πρῶτην συναφὴ ἐγένοντο διεzeugμένα. Τὸ σύστημα τοῦτο, ὃν τὸ θεμελιώδες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μουσικῇ, περιέχει μίαν διαπασῶν. Εἰς τὸ σύστημα

τούτο ἐγράφησαν πάντα τὰ ἑλληνικά με-
λη. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ οἱ λή-
γοντος τοῦ τρίτου π. Χρ. αἰῶνος, δὲ ο-
σμῆθι περαιτέρω τὸ δεκάχορδον σύστη-
μα, διὰτι ἄλλοι μουσικοὶ διεπλάτνυν αὐ-
τό. Οὕτως ὁ μὲν Θεόφραστος προσέθη-
κεν εἰς τὸ δεκάχορδον ἡ διαπασών ἢ
ἐνατήν, Ἰσπαιῖος ὁ Κολοφώνιος δὲ δε-
κάτην καὶ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος τὴν ἐν-
δεκάτην χορδήν. Οὕτω δὲ τὸ πρῶτον δε-
κάχορδον σύστημα ἐπεξετάθη εἰς ἐνδε-
κάχορδον ἐκ δύο συνημμένων τετραχό-
ρδων καὶ ἐνὸς διεzeugμένου. Τῇ προσέτι-
κῃ ἐνὸς ἑπταφθόγγου, τὸ ἐνδεκάχορ-
δον ἐγένετο δωδεκάχορδον, ὅπερ καὶ αὐτὸ
μα διεzeugμένον καλεῖται πρὸς δι-
αστολήν τοῦ ἐνδεκάχορδου, ἦτοι τοῦ συ-
νημμένου συστήματος. Τῇ προσ-
λήφει τριῶν ἑπταφθόγγων, παρήχθη ἐκ τοῦ
δωδεκάχορδου τὸ δις διαπασών, ἐν ᾧ οἱ
μὲν παλαιοὶ τόνοι σῶζονται τὰ ἀρχαία
αὐτῶν ὀνόματα, οἱ δὲ προσπιθέμενοι ὀνο-
μαζόνται ὑπερβολαῖαι (χοῖδαι), ὡς ὑπερ-
βαλλόμενοι ὑπεράνω τῶν ὑπαρχόντων
τόνων. Τὸ πεντεκαδεκάχορδον τοῦτο σύ-
στημα, ὡς ὁ Πτολεμαῖος ἀποκαλεῖ τὸ
δις διαπασών, εἶνε τὸ τέλειον μουσικὸν
σύστημα.

Οἱ φθόγγοι τῶν συστημάτων τούτων
ὀνομαζόντο ὡς κατωτέρω ἐκτίθεμεν μετὰ
τῶν ὀνομασιῶν τῶν διαφόρων τετραχό-
ρδων:

A Προσλαμβανόμενος	Τετράχορδον ὑπατιῶν
B Ὑπάτη ὑπατιῶν	
Γ Παρανήτη ὑπατιῶν	
Δ Λιγινὸς ὑπατιῶν ἢ ὑ- πατιῶν διάτονος	
E Ὑπάτη μέσων	Τετράχορδον μέσων
Z Παρανήτη μέσων	
Η Λιγινὸς μέσων ἢ μέ- σων διάτονος	
A Μέση	

Μέχρις ὧδε οἱ φθόγγοι εἰσι κοινοὶ εἰς
τὸ μείζον καὶ ἐλάττω σύστημα. Εἴτα ἔ-
πεται ἐν τῷ μείζονι,

B. Παραμέση	Τετράχορδον διεzeugμένων
Γ. Τρίτη διεzeugμένων	
Δ. Παρανήτη διεzeugμέ- νων ἢ διάτονος	
E. Νήτη διεzeugμένων	
Z. Τρίτη ὑπερβολαίων	Τετράχορδον ὑπερβολαίων
Η. Παρανήτη »	
A. Νήτη ὑπερβολαίων	

Τὸ διάστημα μεταξὺ μέσης καὶ παρα-
μέσης ἐστὶ τόνος. Ἄλλ' ἐν τῷ ἐλάττω
συστήματι ἡ ὀνομασία μέση χρησιμεύει
ἐπὶ καὶ εἰς δήλωσιν τοῦ κατωτάτου φθόγ-
γου τοῦ τετραχόρδου συνημμένων, ἥτις
ὀρίζει τὴν κλίμακα οὕτω:

A. Μέση	Τετράχορδον συνημμένων
βB. Τρίτη συνημμένων	
Γ. Παρανήτη »	
Δ. Νήτη συνημμένων	

(Ἔπεται συνέχεια)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ Η ΕΜΙΣΧΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ

ΕΝ ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ

Μετὰ χαρᾶς ἀναγγέλλομεν τὴν ἔκδοσιν ὑπὸ τοῦ φί-
λου συγγραφέως κ. Παναγ. Ἀντύπα τοῦ ὑπὸ τὸν ἀ-
νωτέρω τιτλὸν βιβλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτίθενται κα-
τὰ τρόπον σαφῆ καὶ ἀνιληπτόν καὶ ὑπὸ τῶν μὴ λα-
βόντων ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, αἱ τελευταῖαι ἐπι-
στιμονικαὶ μέθοδοι πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς μνήμης τοῦ
ἀνθρώπου πάσης ἡλικίας καὶ εἰδικότητος.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ΑΣΤΗΡ-ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»
Ἀκαδημίας 79β. πλησίον πλατείας Κένιγγος.

Ὁ Ἀρχων Μέγ. Πρωτεύδικος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγ. Ἐκκλησίας
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ἀποφάσει τῆς Ἐνδημούσης Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου,
φέρων μέλανα μανδύαν καὶ κρατῶν λαμπάδα προσκαλεῖ τὴν 7
Ὀκτωβρίου 1929, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ διὰ τοῦ Μεγάλου
Μηνύματος τὴν Α. Θ. Παναγιότητα

ΦΩΤΙΟΝ τὸν Β' τὸν ἀπὸ ΔΕΡΚΩΝ ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΗΝΥΜΑ

ἀπαγγελθὲν ὑπὸ τοῦ ἐντιμολογιωτάτου Ἀρχόντος Μ. Πρωτεκδίκου
κ. Γ. Παπαδοπούλου πρὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος
ἱσταμένης ἐν τῇ Ὁραίᾳ Πύλῃ.

Ἡ ἱερὰ τῶν ἐνδημούντων ἁγίων Ἀρχιερέων χορεία, ἐκλεξαμένη κοινῇ γνώμῃ καὶ ὁμοφώνῳ βουλῇ τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, ἐπινεύσει θεία, Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, προσκαλεῖ αὐτὴν διὰ τοῦ ταπεινοῦ Αὐτῆς οἰκέτου ἐπὶ τὸν Ἀγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον.

Ἀνάβηθι τοίνυν, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὰς βαθμίδας αὐτοῦ καὶ κόσμησον αὐτόν, ὥς ἐκλείσαν καὶ ἐλάμπρυναν αὐτόν οἱ προκάτοχοί Σου Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος, Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος, ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν Ἰωάννης, Εὐφῆμιος ὁ πτωχοτρόφος, ὁ μέγας ἐπὶ σοφίᾳ φερώνυμός Σου Φώτιος ὁ πάνυ, Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, Σαμουὴλ Χαντζερῆς ὁ ἀπὸ Δέρκων, Γερμανὸς ὁ ἀπὸ Δέρκων, καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει εὐπρεπῶς πατριαρχευσάντων γεραρὸς θίασος, καὶ ὁδήγησον τὸν ἐμπεπιστευμένον Σοι ἄνωθεν Κλῆρον καὶ Λαόν εἰς τὰς τρίβους τῆς κατ' ἅμφω σωτηρίας καὶ εἰς τὰς νομὰς τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος. Γένοιτο, γένοιτο.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

ΕΙΣ ΝΗΛΕΑ ΚΑΜΑΡΑΔΟΝ

ΕΠΙ ΤΗ ΑΝΑΚΟΜΙΔῃ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΟΝ ΑΥΤΟΥ

ΥΠΟ Γ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΡΟΤΕΚΔΙΚΟΥ ΤΗΣ Μ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

«*Ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ ἐδοξάσθη, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἐν εὐλογίαις ἐστὶν.*»

(ΣΕΙΡΑΧ Ε 7)

*Σεβασμιώτατε ἱεράρχα,
ἐδσεβὲς καὶ φιλομουσικώτατον
ἐκκλησίασμα,*

Ἐπὶ δολόκληροι Λιδὸς μεγάλου ἐνιαυτοῦ παρήλασαν ἤδη ἀφ' οὔτου κατέπεσε μία κέδρος τοῦ παρ' ἡμῖν μουσικοῦ Λιβάνου, ὑπὸ τὴν σκιάν της οποίας εὐρισκον ἄνυλον οἱ τῆς μουσικῆς τέχνης μύσται καὶ μυσταγωγοί, ἀφ' οὔτου μετετέθη ἐκ τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἱστορίαν της ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς μία δόξα ἱεροφαλὶς, μία κορυφή της μουσικῆς τέχνης, ἀφ' οὔτου ἡ ἡδύλαος ἀηδὼν της Ἐκκλησίας, ἡ ἐπὶ ὅλας δεκαετηρίδας λιγέως μελωδίσασα τὰς θεσπεσίας μορφὰς της οὐρανίου ὑμνωδίας ἐσείησε καὶ τὰ ἑλαφρά της τανύσασα πτερὰ ἐτόλπη τὴν πρὸς τὰ εὐχρατα τῆς αἰωνιότητος κλίματα ἄγουσιν, ἀφ' οὔτου κατέβη εἰς τὸν τάφον ὁ ἀπαράμιλλος ἀριστοτέχνης καὶ ἐκτελεστής τῶν μουσουργημάτων τοῦ Θεοῦ Δαμασκηνῶ, τοῦ μελωρῶντος Κονκουζέλη καὶ της λοιπῆς ἐπιφανοῦς μουσικῆς τριῶνος, ὁ Νηλὸς Κιτριάδης ὁ Διδασκαλὸς τῶν Λιδασκάλων της Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ὁ βαθὺς γνώστης της θεωρίας της ἱερᾶς ὥρας τέχνης καὶ μύστης της Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀραβικῆς Μουσῆς.

Καίτοι τυγχάνει ἀληθὲς ὅτι δὲν εἶναι πρόσφατος ἡ λυγρὰ ἀπώλεια τοῦ ὑμνουμένου διασίμου μουσικοδιδασκάλου—διότι ἐπὶ δολόκληρα ἔτη παρήλθον ἀπὸ της 24 Ἰαννου τοῦ 1925, ἡμέρας τοῦ θανάτου αὐτοῦ—οὐχ ἥτιον ἡ στέρησις

αὐτοῦ ἐγένετο ἐπαισθητὴ εἰς τὸν παρ' ἡμῖν μουσικὸν κόσμον, τὸν θρηνήσαντα καὶ πενθήσαντα καὶ ἐτι θρηνοῦντα καὶ θρηνήσαντα ἐπὶ μακρόν, ἀνθ' οὗ ἐκεῖνος ἐμόχθησεν ὑπὲρ της ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς, δι' ἧς δοξάζεται ἐν τῇ θεῷ λατρεῖα ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐν τῷ Βυζαντίῳ Αὐτοκρατορίαν καὶ κατὰ διαδοχὴν μέχρι σήμερον ὁ μέγας Θεὸς ἡμῶν. Ναί, ἐθρήνησε τότε καὶ θρηναί εἰσέτι ὁ μουσικὸς κόσμος τὸν σήμερον μνημονεύμενον μέγαν μουσικοδιδάσκαλον, τὸν καθ' ὅλον τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον θεωπεύσαντα τὴν ἡμετέραν μουσικὴν οὐχὶ ὥς ὑπλοῦν βιωτικὸν ἐπαγγέλμα, οὐχὶ ὥς μέσον πορισμοῦ, οὐχὶ ὥς ὄργανον πορισμοῦ, ἀλλ' ὥς τέχνην ὑψηλὴν καὶ αὐτόχρημα ἐπιστήμην, ὥς τὴν ὀνομάζει ὁ ἀρχαῖος μουσικοφιλόσοφος Ἀριστοίδης ὁ Κινυτιανός ἐθρήνησεν ὁ μουσικὸς κόσμος καὶ ἡ κοινὸν τὸν ἐγκύβαντα ἐνθουσιωδῶς περὶ τὴν μελέτην της μουσικῆς θεωρίας καὶ πρακτικῆς ὑπερμαχίσαντα ὑπὲρ αὐτῆς, τὸν συνεισενεγκόντα ἀρθρον τὸ ἔλαιον εἰς τὴν μουσικὴν λυχνίαν, τὸν μεταλαμπαδεύσαντα τὰ μουσικὰ αὐτοῦ φῶτα εἰς πάντα, ὅστις ἐξήτει τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ συνδρομήν, τὸν ἀνήκοντα εἰς τὴν μουσικὴν ἐκείνην πλειάδα, ἥτις ἀλλήλιστατες νῦν ἀντιπροσώπους ἔχει, τὸν διδάξαντα κατ' ἰδίαν καὶ ἐν Μουσικαῖς Σχολαῖς ἐπὶ ἱκανὰς περιόδους προτελλόμενον ἐνιαυτῶν τὴν ἡδύτερτὴν μουσικὴν ἡμῶν, τὸν ἐπὶ ὅλας δεκαετηρίδας δοξολογῶντα καὶ ὑμνολογῶντα μελωδικῶς

τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ Δημιουργὸν τοῦ Παντός καὶ τοὺς ἄγλους αὐτοῦ, τὰς δὲ ἀρχαίς τῶν ἐκκλησιαζομένων καθιδι-
ξαντι, κατακλήσαντα καὶ καταθέξαντα
καὶ εἰς τὴν τῶν θείων τελετῶν ἀκροά-
σιν προσελκύσαντα καὶ τοῦ ὁποῦν ἡ με-
λωδικὴ φωνὴ ὡς φ' οὐμῖγγος ἤχος ἀπὸ
τῶν ψαλτικῶν σιασίδιων τῶν προτερόν-
τιον ναῶν τῆς μεγαλονόλεως αὐτῆς καὶ
τῆς πόλεως Σμυρνης ἠδὲως ἐν γούσα
μετὰ κατανύξεως ἐμελλε τὰ θεία καὶ ἱε-
ρά τῆς ἐκκλησίας μελωδήματα.

Καὶ ἤδη ἡ ἀξιότιμος Ἐπιτροπὴ τοῦ
ἱεροῦ τούτου ναοῦ τοῦ ἁγ. Κυριακίου
(¹), ἡ μετὰ στοργῆς καὶ τιμῆς διαφω-
λύτουσα τὴν μνήμην πάντων τῶν τιμη-
σάντων τὰ μουσικὰ στασίδια τῆς ἐκκλη-
σίας ταύτης, φόρον ἐκίονα εἴλαβοις
μνήμης καὶ τιμῆς πρὸς τὸν ἅγιον καί-
σιον μουσικὸν **Νηλέα Καμαράδον**, τὸν
ἐπὶ αἰῶν ἐτὼν χορηγῶσαντα μαχρῶν
καὶ χορῶσιν τῆς ἐκκλησίας ταύτης, καὶ
ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῦν ἐσμένετο
εὐλόγως καὶ ἐνηθύνετο, ἀξιοπαύτως πάν-
τελει σήμερον τὸ ἱερόν τοῦτο ἐνμνησ-
νον ὑπὲρ ἀναμνήσεως τῆς μακαρίας αὐ-
τοῦ ψυχῆς, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακομι-
δῆς τῶν πατῶν αὐτοῦ, διὰ τὴν ἰλασθη-
σίους πρὸς Θεὸν ἰκεσίας πρὸς οὐμίζοντος
ζηλωτοῦ καὶ μουσικοφροῦς μητροπολί-
του Σιφωδεῶν καὶ Πισιδίας κ. Γεωργίου
καὶ ἐπαγάγει οὕτω ἡ ὁρμηθεῖσα ἐπι-
τροπὴ πάντας ἡμᾶς τοὺς ἐνταῦθα ἐγγυ-
θεν καὶ πόρρωθεν συναυλιοθέντας, τέκνα,
συγγενεῖς, φίλους, μαθητὰς τοῦ μνημι-
νομένου, ἱεροψάλτας, μουσικοδιδασκά-
λους, ἐπισκοπικούς, ἐκπύρους, δευτέρον-
τας τῆς παιδείας, καὶ ἀντιπροσώπ. τοῦ τῶν
διαφόρων ἐκκλησιῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς,
εἰς τιμητικὴν ἀνάμνησιν τῆς φησιγνω-
μίας τοῦ καλλιστεφάνου ἐκείνου ἀδελτοῦ
τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τοῦ κτείσαν-
τος αὐτὴν τε καὶ τὸ ἀριστερὲς ἡμῶν Γέ-
νος καὶ ὅστις ἀπὸ ἐπαιετίας εἰς δόμον

μακάριον εὐπαρόμενος συναγύλλεται μετὰ
τῶν Χερουβείμ καὶ Σεραφείμ καὶ μετὰ
τῶν μαζαίων ψυχῶν τῶν μεγάλων μου-
σοργῶν καὶ ψαλμῶδων τῆς Ἐκκλησίας.
«Καὶ τὸ ἐνμνησθῆναι αὐτοῦ οὐκ ἀποστή-
σεται τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γε-
νεάς γενεῶν», κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θε-
οπνεύστου σοφοῦ Σειράχ τοῦ παλαιοῦ
Ἰσραήλ.

Εἶναι ἐξόχως ἐπαινετὴ ἡ εὐγενὴς πρω-
τοβουλία τῆς ἐκτενέως ἐπιτροπῆς τοῦ
ναοῦ τούτου περὶ τελέσεως ἐνμνησθῆναι
μετὰ δημοτελεῖ καὶ μεγαλοπρεπεῖ χορηγι-
αῖ ὑπὲρ τοῦ ἐκφανοῦς μουσικοδιδασκά-
του ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν
τιμῶν δότων αὐτοῦ, χοροστατούντων μά-
λιστα κατὰ τὴν ἐνμνησθῆναι ἀκολουθίαν
ἐν πένθει εἰλκρινεῖ καὶ ψαλλόντων διὰ
τοῦ σεμνέου καὶ κατανυκτικοῦ πατριαρχι-
κοῦ ὕψους τῶν ἀρχιδῶν τῆς Μ. Ἐκ-
κλησίας. Μέγας ὁ ἐπαινος καὶ εἰς τὴν
ἐνορίαν αὐτήν, ἥμεις ἀείλοτε μέχρι σῆ-
μερον γινώσκει καὶ ἐκλέγει τὸν κοινω-
τικόν τούτον ναὸν ὀνομαστοῦς ἱεροψάλ-
τας (¹).

Αἱ κοινότητες μέχρι τοῦδε παρεγνώ-
ρισαν τοὺς ἱεροψάλτας μας καὶ μάλιστα
τοὺς χοροφύρους ἐν τῇ δολιχοδρομίᾳ τοῦ
βίου αὐτῶν ὑπὲρ τῆς μουσικῆς ἡμῶν δού-
σαντας. Καὶ πρέπει νὰ μᾶλλον οὐ μόνον
νὰ ἐκτιμῶμεν τοὺς μοχλοῦντας ὑπὲρ
τῆς μουσικῆς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποτι-
δόμεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην
πρὸς αὐτοὺς καὶ ζώντας καὶ τεθ. εἰστας.
Εἶναι καὶ αἱ κοινωναὶ μας, ὡς τὰ άτο-
μα. Ἀτομον ἀχάριστον, ἀνευ ἡδικοῦ ἐρ-
ματος, παρὰσύνεται καὶ πνίγεται εἰς τὸ
πελαγός. Τὸ ἡμέτερον εἶδος ἀπὸ τῆς
ἀλώσεως καὶ ἐντεθῆεν πολλοὶ ὀφείλει εἰς
τοὺς ἱεροψάλτας, τοὺς ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀ-
νωτέρας προστασίας καλλιεργήσαντας τὸ
μετὰ τὴν γλώσσαν τιμιωτέστερον ἐθνι-
κὸν κειμήλιον, ἀδιαφοροῦν ὅπως συνή-
θως ἀποτίωσι, διότι λέγονται **ψάλται**.

(1) Τὴν ἐκτενέως ἀπαρτιύουσιν οἱ κ. κ. Βασίλειος Μαδεντιζόγλου, πρῶτος, Πιτράκης Θεοδοῦδης, πατρός, τριτὸς, Παντελάκης Μιχαηλίδης, γραμματεὺς, μέλος, Σημεὼν Κεχαγιωγίδης καὶ Ἰωάννης Δημόδαλος. — Νικόλαος Δημητριάδης, γραμματεὺς τῆς Ἐπι-
τροπῆς.

(1) Τὸν δεξιὸν χορὸν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης δ. εὐθύνει ὁ π. ὁ ἐπὶ θύγατρὶ γαμβρὸς τοῦ μακαρίου ἡσυχαστοῦ γ. κ. Νικόλαος Βλαχόπουλος, εἰς τῶν προτερόντιον ἱεροψάλ-
των τῆς πόλεως μας, διακρίνομενος ἐπὶ ἡδύ-
τορ καλλιφώνῳ καὶ ἀσπασίμῳ μουσικῇ
ἐ. γ. καὶ ἐμπειρίᾳ.

Τὸ μνημόσυνον λοιπὸν τοῦτο ἐνέχει μεγάλην σημασίαν. Δεικνύει ὅτι ἡ κοινωνία μας, ἡ ἄλλοτε ἀδιάφορος εἰς τὴν καρποφόρον δρᾶσιν τοῦ ἱεροψάλτου, ἤρξατο πῶς ἥδη νὰ ἐκτιμᾷ τοὺς ἀξίως φέροντας τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ παρέχει οὕτω αὐτῇ μίαν παρηγορίαν ἀπέναντι τῶν μόχθων καὶ τῶν ἀπογοητεύσεων τοῦ ἱεροψαλτικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος ἐργώδους μουσικοῦ ἀγῶνος, ὡς ἡ ἱστορία διηγείται καὶ οὐδεὶς ἀρνείται. Ὅτι δὲ ἡ πρωτοβουλία τῆς ἀξιότιμου Ἐπιτροπῆς ἐπακροτήθη γενικῶς, ἀποδεικνύεται τριπλῶς ἐκ τῆς ἀδρόας ἐν ταῦτα προσελεύσεως μυριάδων περιφανοῦς ὁμήγυρτος τοσοῦτων ἀντιπροσώπων τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν δένδρου, τῶν ἀποκλούτων οἷοι ἐὶ μεγαλοπρεπὴ μουσικὴν ἁρμονίαν. Καὶ ἡ σκιά τοῦ ἀειμνήστου περικυλίζει πάντως τὴν στιγμὴν ταύτην ὑπὲρθεν ἡμῶν χαιρετίζουσα πάντας τοὺς μετὰ προδότην συγκινήσεως προσελθάντας εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην τελετὴν, ἰδιαιτέρως δὲ χαιρετίζει τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριὰ τὴν Φώτιον τὸν Β', τὸν μουσικώτατον τὸ τε οὗς καὶ τὴν καρδίαν ἔχοντα διαπεπλεγμένα, παρυσκίον ἐν ταῦτα διὰ καταλήλλον ἀντιπροσώπου καὶ τοὺς ἀξιότιμους Ἐπιτρόπους τοῦ ναοῦ, τοὺς εὐκρινῶς διὰ τοῦ δημοτελοῦς τοῦτου μνημοσύνου γεραίροντας αὐτὸν καὶ ἀπαθέτοντας εἰς τὴν ἐκατόμβην τῆς μνήμης του τὴν σπονδὴν τῶν δακρύων τῶν.

Εἰμάρτο δὲ ἔμοι, ὡς πρεσβυτέρῳ τὴν διακονίαν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν μουσικολόγοις τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ἵνα τὴν στιγμὴν ταύτην διὰ λόγον ἐπιμνημοσύνου κοσμήσω εὐφύμῳς τὸ σεπτὸν τοῦ αἰοδήμου μνημόσυνον, καίτοι τὸ λαμπρότερον ἐγκώμιον αὐτοῦ θὰ καθιερώσῃ ἡ ἱστορία τῆς Μουσικῆς, ἥτις θ' ἀσχοληθῇ ἰδιαιτέρως περὶ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ. Εὐσυνειδήτως ἀποφαίνομαι καὶ μετὰ παρηγορίας ὁμολογῶ ὅτι ἔδει πολλὰ ἔμοι κρεῖσσον καὶ εὐσθενέστερον καὶ μᾶλλον καλλιροήμιον νὰ πλέξῃ τὸν στέφανον καὶ νὰ ἐπιμνήσῃ καὶ νὰ σεμνολογήσῃ τὰ μνημόσυνα ἐγκώμια καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς μουσικῆς ἡμῶν ἀγῶνας τοῦ μνημονευομένου

τοῦς ὁποίους ἐδαδούχησε μουσικὸς βίος μακρός. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποκρούσω τὴν γενομένην μοι εὐσεβῆ πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐκκλησίας, τῆς μηδὲν θεληούσης νὰ παραίειφίῃ ἕκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου κοινωνίας ἡγιασμένων καθιστάτων, οὐδὲ νὰ κομφεύσω εἰς τὴν ζωὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς, προκειμένου μάλιστα ν' ἀναμνησθῶ υπέρβως, μετ' ἧς δι' ἀδελφικῆς φιλίας ἦμην ἀρρηχτικῶς καὶ ἐναρμονίως συνηρμοσμένος καὶ ὑπῆρξα ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν καὶ πλέον ἐν τῇ καλλιστεφάνῳ σταδιοδρομῇ συναθλητῆς καὶ συνεργατῆς εἰς τὸν ἐν Γαλατῇ Ἑλληνικὸν Μουσικὸν Σύλλογον, εἰς τὸν ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρίαν λειτουργήσαντα ἐν Φαναρίῳ Μουσικὸν Σύλλογον «Ὁστέα» καὶ ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος εἰς τὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικὸν Μουσικὸν Σύλλογον. Ἐν τῷ ναῷ μάλιστα ταύτῃ τῆς ἀληθείας, ἐνταῦτα τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπιστάται γεμνῇ ἡ ἀλήθεια, διακηρύττει ὅτι δὲν θὰ με ἀύνω τὸν ἀειμνήστου με ὥδας καὶ με ἵμνους, δὲν δύναμαι ὅμως ν' ἀποσιωπήσω καὶ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν, οὔτε τὴν ἔκτασιν καὶ σημασίαν αὐτῆς, οὔτε τὴν ἐξαιρετικὴν τοῦ ἐπιδράσαν ἐπὶ τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τῆς Μουσικῆς, οὔτε τὴν σημαντικότητά τῶν μελιστουργῶν μοιουργημάτων αὐτοῦ. Πέποιθα δὲ, ἀγαπητοὶ πατριῶτες, ἐπεὶ εἰδόμενος ἐπὶ τῆς ἀγάπης ὑμῶν πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου, ὅτι καὶ ὑμεῖς πάντες εὐγενῶς θέλετε με ἀκολουθήσει εἰς τὸν περὶ τοῦ ἀειμνήστου λόγον ἐλάχιστον χρόνον σήμερον ἀφιερώνοντες ὑπὲρ τοῦ ἀφιερώσαντος ὁλόκληρον τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν. Ἄλλως τε θέλομεν συγκομίσει ἐκ τοῦ λόγου πολλὰ καὶ καλὰ καὶ χορήγημα διδάγματα, ὡς ἄλλοτε συνεκομίσαμεν ταῦτα ἐκ τῆς ζωῆς διδασκαλίας του.

Δεῦτε καὶ ἀντακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὸν μακαριστὴν **Νηλέα Καμαράδον**, καὶ ἴδωμεν ἁκοσθιγῶς καὶ ἐπιλήθην τὴν μουσικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ.

(Ἀκολουθεῖ)

Η ΕΥΠΡΕΠΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙ ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΠΟΣ ΔΙΕΞΗΓΕΤΟ ΑΛΛΟΤΕ ΕΝ ΤΗ "ΦΟΡΜΙΓΓΙ,"

ΤΟ ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΣΠΟΥΛΟΥ

Ἐν τῷ 4ῳ τεύχει τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου» ἐμνήσθην τῆς φράσεως τῆς πρὸς με ἐπιστολῆς τοῦ φιλιτάτου μοι καὶ ἐν μουσικῇ συνιστάται μοι κ. Δημ. Περιστέρη λατροῦ ἐν Ροδόδαφνῃ, σιστήσαντός μοι τὴν ἐκδοσιν τοῦ «Μ. Κόσμου», ἵνα καὶ ἐν αὐτῇ σταντώμεθα, ὥς καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ «Φόρμιγγι» συνηντήμεθα. Καὶ ἀληθῶς, εἰ καὶ πολλὰ ἔκτοτε παρηλθον ἔτη, καθ' ἃ πολλάκις ἡ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου δὲν συγκρατεῖ πίνιστε τὰ γεγονότα, ἐν ταῦτοις τινὶ ταύτων ἐκτιθενται μετὰ τοσαύτης χάριτος, ὥστε νὰ μένωσιν ἐν τῇ μνήμῃ διὰ παντός ἀνεξάλειπτα.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω φράσεως τὸν ἐννοεῖ ὁ κ. Περιστέρης, ὅτι καὶ κατὰ τὴν σταδιοδρομίαν τῆς «Φόρμιγγος» ἀνεφύησαν σοβαρὰ καὶ ἀξιόλογα μουσικὰ προβλήματα, τὰ ὅποια οὗτος ἤθελε καὶ ἐπαύμεν νὰ λύωνται δι' ἑλλήνων μουσικῶν, ὥς ἀναγόμενα ἐν τῇ ἑλληνικῇ μουσικῇ, καὶ οὐχὶ διὰ ξένων, οἱ ὅποιοι ὥς εἶπὶ τὸ πλείστον δὲν τὰ κατέχουσιν καὶ δὲν τὰ ἀνιλαμβάνονται καλῶς. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐξηγήσιν καὶ λύσιν αὐτῶν πολλάκις συμβαίνει, ὥς καὶ τότε συνέβαινε, οἱ πραγματευόμενοι ταῦτα μουσικοὶ νὰ μὴ συμφωνῶσιν εἰς τὰς γνώμας τῶν, ἐπικαλούμενοι διάφορον λύσιν καὶ διάφορα εἰρησιζήματα, τινὲς δὲ τούτων ἐν τῷ ἑγωισμῷ τῶν συμβαίνει καὶ νὰ προσωπικεύσῃ μεταξὺ τῶν τὰ ζητήματα καὶ νὰ ἐκτρέπωνται εἰς ἀπρελεῖς φράσεις, τοῦθ' ἅπερ καταβιβάζει τὰ συζητούμενα ἐπιστημονικῶς προβλήματα καὶ ζητήματα εἰς ταπεινὰ ἐδάφη ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς περιωπῆς τῶν, εἰς ἣν προηγουμένως ἴσταντο. Τοῦτο δὲ φέρει εἰς δύσκολον

θέσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου, ὥστε νὰ μὴ δημοσιεῖται καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὕλην, ἐνεκα τῶν παρεμβαλλομένων ὀβρισιμῶν προσωπικῶν φράσεων.

Διὰ τοῦτο καλὸν κρίνω νὰ συστήσω εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ συζητῶσι μουσικὰ ζητήματα διὰ τοῦ «Μ. Κόσμου» νὰ ἔχωσι τοῦτο ὑπ' ὄφει, ἐάν ἐπιθυμῶσι σοβαρὰν τὴν συζήτησιν καὶ τὸ καλὸν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἥτις ὄντως ἔχει ἀνάγκην μελέτης καὶ προσοχῆς, καὶ, εἰ δυνατόν, δι' Ἑλλήνων, κατὰ τὸν κ. Δ. Περιστέρην.

Ἀληθῶς καὶ ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς «Φόρμιγγος» συνέβησαν ἐνίοτε καὶ πνεύς τοιαῦτα περιπτώσεις, ὥς δύναται τις νὰ παρηγήσῃ ἐν αὐτῇ, ἀναγκάσασθαι τὴν διεύθυνσιν νὰ περιοχῇ τὸ ἐπιλήψιμον. Ἐν τοῖτοις ὅμως συνέβησαν διχονομαίαι καὶ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. Περιστέρης εἰς τὸ παρελθόν ἐν τῇ «Φόρμιγγι» εἰς ἐπιστημονικὰ μουσικὰ ζητήματα, ἀλλὰ αὗται δὲν ἐξέκλιναν καθ' ὁλοκληρίαν τῆς εὐείας ὁδοῦ. Τουναντίον δὲ μάλιστα μετὰ τοσαύτης λεπτότητος καὶ χαριτολογίας ἐκατέρωθεν ἀντιηλλάσσοντο οἱ μουσικοὶ διαξιφισμοί, ὥστε ἔκτοτε παρήχθη εὐχριστος ἐντύπωσις, ἥς ἡ ἀνάμνησις, καὶ μετὰ τὴν πάροδον τοσοῦτον μακροῦ χρόνου, νὰ διατηρῆται ἀκόμη ζωηρωτικῇ παρὰ πλείστοις ἀναγνώσταις. Τοιαύτη λόγον χάριν κεχαριτωμένη συζήτησις διεξήχθη μετὰξὺ ἡμῶν περὶ τοῦ μουσικοῦ ἔνθους τοῦ ἔσματος «Μωρὴ Φράγκα, φραγκαποῦλα» τοῦ μακαρίτου Πέτρου Φιλανθίδου εἰς τὰ φύλλα τῆς «Φόρμιγγος» τοῦ ἔτους 1905. Τοιαῦτα δὲ εἶχεν ὑπ' ὄφει τοῦ ὁ ἀγαπητοῦ φίλος

μου, ἵνα συνεχίζονται καὶ ἐν τῷ «Μουσικῷ Κόσμῳ».

Γράφω δὲ ταῦτα, ἵνα τοιαύτας συζητήσεις ἔχουσιν ὡς ὑπόδειγμα καὶ οἱ μέλλοντες συζητηταὶ ἐν τῷ «Μ. Κόσμῳ», διότι εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ συμβῶνται πολλάκις καὶ διχογνωμίαι εἰς τὰ ζητήματα, τὰ ὅποια ἐκάστοτε ἀναφέρονται καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναρῶνται. Ἐκ τῆς συζητήσεως δὲ θέλει προκύπτῃ ἐκάστοτε καὶ ἡ ἀσθετέρα γνώμη. Ὅλοτάν δὲ αἱ μελέται αὗται εἶνε σοβαραὶ καὶ εἰς γλώσσαν εὐλαρεπῇ, βεβαίως ἡ διευθύνσις μετὰ χαρᾶς καὶ ικανοποιήσεως θέλει τὰς δημοσιεύειν, ἔστω καὶ ἂν διαφωνῶσιν ἐκαστέρωθεν. Διότι πάντως ὁ μέγας κριτὴς αὐτῶν θὰ εἶναι τὸ ἀνγνωστικὸν κοινόν.

Πορομοία ἀφορμὴ συζητήσεως προβάλλεται εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον καὶ νῦν περὶ τῆς γουφῆς τῆς παρασημαντικῆς διὰ τῆς νεύρας ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τοῦ ἐν Τριπόλει ἱεροψάλτου κ. Γ. Α. Παναγιωτοπούλου ἢ Κούρου «Ἡ Μουσικὴ τῆς Θρησκείας». Εἶναι βεβαί-

ως τοιμηγὰ ἡ ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου, διότι ἐξερχεται τῆς πεπατημένης ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ οὗ πρέπει νὰ κοιτῇ ἐπιστημονικῶς ἀπὸ τὸν μουσικὸν κόσμον, ἔστω καὶ μὲ διάφωνοῦντα ἐπιχειρήματα τῶν ὑπερ' αὐτοῦ ἢ κατ' αὐτοῦ συζητητῶν, οἱ ὅποιοι εἶμαι βεβαίως ὅτι δὲν θὰ ἐκτραπῶσι τοῦ ἀρεπόντος, ἐάν ὡς ὑπόδειγμα ἔχωσι τὴν μεταξὺ τοῦ κ. Περιστερῆ καὶ ἐμοῦ, ὡς εἶπον, συζητητῶν ἐν τῇ «Φύομιγγι». Ἡδὴ ἀπὸ τῆς μίας πλευρᾶς, τῆς κατὰ τοῦ βιβλίου, ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ 2ῳ τεύχει «Μ. Κ.» Ὑπόμνημα τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ ἱεροψάλτων καὶ μουσικῶν. Νεώτερον χρόνιον δὲν εἶδον εἰσεῖν. Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἐπεμύον ἐν ἐλπί νὰ ἐφέρω π. οσοῦν καὶ ἐγὼ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην καὶ γενικώτερον περὶ τῆς Ἑλληνικῆς παρασημαντικῆς.

Χρίστος Γ. Βλάχος

Διηγήτορας

ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ. 6 ΚΑΙ 7

Ἐπειδὴ οὐδὲν τῶν ἐν Ἀθήναις τυπογραφείων ἔχει στοιχεῖα μουσικά, τὰ δὲ τοῦ τυπογραφείου Ἀδελφ. Γερ. ῥδων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξετυπώτο μέχρι τοῦδε ὁ «Μουσικὸς Κόσμος» ἔχουσιν ὀλιγοστίσι καὶ φθορῇ τὰ περισσότερα αὐτῶν ὡς ἐκ τῆς πολυετοῦς χρήσεως καὶ συνεπῶς δὲν δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσωσι πλέον τὸ ἡμέτερόν περιοδικόν, ἣν γὰρ ἀσθημὴν νὰ παραγγεῖλωμεν εἰς τὴν Εὐρώπην καινοτομῇ μουσικὰ στοιχεῖα. Ἴνα δὲ μὴ ἀνασταλῇ ἡ ἔκδοσις τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου» μέχρις οὐ ἐτοιμασθῶσιν καὶ ἀποσταλῶσιν ἢ ἂν ταῦτα, θὰ ἐκδοθῶσι τὰ τεύχη αὐτοῦ 6ον καὶ 7ον ἔχοντα τὸ φσματικὸν αὐτοῦ μέρος ἐκτετυπωμένον διὰ κλισέ.

ΟΙ ΙΕΡΟΨΑΛΤΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως,
 Πρὸς τὸν κ. Υπουργὸν τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων,
 Πρὸς τοὺς κ. κ. Προέδρους τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς,
 Πρὸς τὴν Κοινοβουλ. Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν,
 Πρὸς τοὺς κ. κ. Γερουσιαστὰς καὶ Βουλευτάς.

ΥΨΟΜΝΗΜΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προκειμένου ἵνα κα' αὐτὰς συζητηθῇ ἐν τῇ Βουλῇ τὸ «περὶ συντάξεως Ταμείου Ἑφημερικοῦ Κλήρου» Νομοσχέδιον, ὃ ἐν αὐτῷ περιλαμβάνομενος κλάδος τῶν Ἱεροψαλτῶν φρονεῖ ὅτι ἀδικεῖται καταφύτως, τιθέμενος ἐν ἡσασιν μὲν μαῖρα καὶ αὐτῶν τῶν Διακόνων, ἴσος δὲ πρὸς τὴν Ἀπρετικὴν τῶν νεωκόρων τάξιν.

Καὶ ἀδικεῖται πρῶτον τὸς μὲν καὶ κυρίως, διότι κατὰ τοὺς Θεῖους καὶ Ἱερὰς κανόνας ὁ Ἱεροψάλτης κυγχάνει κληρικός, κατὰ δευτέρον δὲ λόγον, διότι ἡ παρὰ αὐτοῦ πο. σφερνόμενη καλλιτεχνικὴ καὶ λοιπὴ ἐργασία, ἂν δὲν εἶναι ἀνώτερα, εἶναι ὅμως ἴση πρὸς τὴν τῶν Ἱερέων, ὅσον ἀφορᾷ ἰδίᾳ τὴν ἐπισημοσύνην ἐμφάνειν τοῦ τελουργικοῦ μέρους τῆς Δημοσίας Λατρείας.

Δὲν διαφεύγει πάντως Ὑμᾶς, ὅτι, ἵνα ἀναδειχθῇ τις Ἱεροψάλτης, ἀνάγκη εἶναι μὲν πεποικισμένος διὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἰσμοῦ τῆς καλλιφωνίας, νὰ προπονηθῇ δὲ ἐπὶ μακρὸν οὐρανὸν ἑτῶν εἰς τὸ ἀνυπόκοτον ἔργον τῆς ἐκμαθήσεως τῆς θείας καὶ πλουσίας τέχνης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἑθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς καὶ τῶν ποικίλων Τυπικῶν τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν Διατάξεων, ἃς καὶ ὑποδεικνύει εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ διακόνους, ὃ ἡγὸς καὶ διδάσκαλος αὐτῶν ἐν πολλοῖς γινόμενος.

Ἐπίσης δὲν διαφεύγει Ὑμᾶς ὅτι ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος Ἱεροψάλτης, ἐν ὅν ἡμέρᾳ πρὸς τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς, κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ τόσον ὠραίου καὶ ὑψηλοῦ,

ὅσον καὶ κοπιώδους ἔργου αὐτοῦ, ἀφ' οὗ κατατραπῇ τὰ καλλίτερα ἔτη τῆς ζωῆς του, γλισχ. ὡς μὲν ἀμειβόμενος, μηδεμιᾶς δὲ ὡς καλλιτέχνης ἀξιούμενος προσοχῆς καὶ ἐνθαυμάσεως, ἀποχωρῶν τοῦ στασιδισ. τὸν μὲν ἡχοηταγεμένος, ἐγκαταλείπωντας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ κοινωνίας εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὅν ἐπ' Ἐκκλησίας καθ' ὅλον τὸν βίον του ἐδοξολογεῖ.

Ὁ Ἱεροψάλτικος κόσμος κολακεύεται νὰ πιστεύῃ, ὅτι εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ διάσωσης καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γεν. ἂν παράδοσις τοῦ Ἑθνικοῦ ἡμῶν κειμήλιον τις Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, δι' ἧς, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνογραφίας, διεσώθη ἐν ἡμέραις μαύνης δουλείας ἡ θρησκεία, γλώσσα καὶ ὁ ἔθνομός μας. Ἀξ. ἂν δὲ λόγον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίαν προσφέρων, κολακεύεται νὰ πιστεύῃ ὅτι δὲν θέλετε παρίδει τὰς δικαιοσύνας αὐτοῦ ἀξιώσεις, ἀλλ' ἐκθύμως δὲ ὑποστηρίξετε, ἵνα ἐν τῷ Νόμῳ περιληφθῶσι καὶ οἱ Ἱεροψάλται ἐν ἰσότητι α. πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀσφαλιζομένους κληρικοὺς, καὶ οὐχὶ ὡς ἡ 2α παρ. γραφ. τοῦ 1ου άρθρου τοῦ ἀπὸ 20 Φεβρουαρίου 1930 Νομοσχεδίου, διαγορεύει, περιοριζομένη εἰς καθορισμὸν εἰδικῆς ἀσφαλίσεως τῶν ψαλτῶν καὶ νεωκόρων, ἀναλόγον πρὸς τὴν καταβολὴν των, τοῦτ' ὅπερ ἀποβαίνει «δῶρον ἀδωρον», δεδομένου ὅτι, πᾶσα κοινωνικὴ τάξις καὶ ὁργάνωσις δύναται ἀφ' ἐαυτῆς νὰ ἰδρῶσιν τοιοῦτο Ταμεῖον, ἐφ' ὅσον ἤθελε

περιορισθῇ εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς οἰκονομικά μέσα.

Ἄλλως τε ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ ἐν ἰσοτιμίᾳ μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους συμμετοχὴ τῶν ἱεροψαλτῶν εἰς τὸ Ταμεῖον οὐδὲν ὀφείλει ἐπιβαρύνει αὐτό, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱεροψαλτῶν, οἷον ἀπαιτεῖ αὐτοὺς τὸ Νομισματικόν, δὲν ὑπερβαίνει τοὺς χίλιους (1000) ἐν ἀπείρῃ τῇ Ἑλλάδι, καθ' ὅσον, ἐξαφίκεται τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Θεσσαλονίκης, εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἱεροψαλτῶν εἶναι ἐλάχιστος.

Ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι θέλετε εὐαρεστηθῇ νὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν τὰς δικαίας ἡμῶν ἀξιώσεις, συντελοῦντες οὕτως εἰς τὸ νὰ προστατευθῇ μια παρηγγωνισμένη

τάξις, ἀξία καλλιτέρας τύχης, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν, καλλιέργειαν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς αἰγλήν, τοῦθ' ὅπερ ἔσται ἡ καλλιτέρα ὑποθήκη, ἣν θὰ προσφέρῃ τὸ Ταμεῖον ὑποβάλλομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἱεροψαλτικοῦ τῆς Ἑλλάδος κόσμου καὶ ὑποσημειούμεθα μετὰ σεβασμοῦ βαθυτάτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Μαρτίου 1930

Ο ΕΚΚΛ. ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ὁ ἐκπρόσωπος καὶ ἐντολοδόχος τῶν Ἱεροψαλτῶν τῆς Ἑλλάδος

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Φέρομεν εἰς γνῶσιν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλῶν τῶν ἱδρυθέντων μουσικῶν ἢ ἱεροψαλτικῶν Σωματείων, ὅτι ὁ «Μουσικὸς Κόσμος», ὅστις προθύμως τίθεται παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν, ὅπως ἐξυπηρετήσῃ αὐτὰ πρὸς τελεσφόρον ἐξάνυσιν τοῦ σκοποῦ τῶν Σωματείων τούτων, κατ' ἀρχὴν δὲν δημοσιεύει ἐγκυκλίους ἐκδοθείσας ὑπ' αὐτῶν. Ὅθεν παρακαλοῦνται τὰ Διοικητικά Συμβούλια αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀποστέλλωσιν ἡμῖν ἐγκυκλίους πρὸς δημοσίευσιν.

Ἐπίσης δὲν δημοσιεύομεν καὶ δημοσιεύματα, περιέχοντα καὶ τὸν ἐλάχιστον προσωπικὸν ὑπαινιγμόν.

Ἡ Διοῦθυνας

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Συναυλία Ἑλληνικῆς Μουσικῆς ἐξ ἔργων τοῦ κ. Κωνστ. Α. Ψάχου

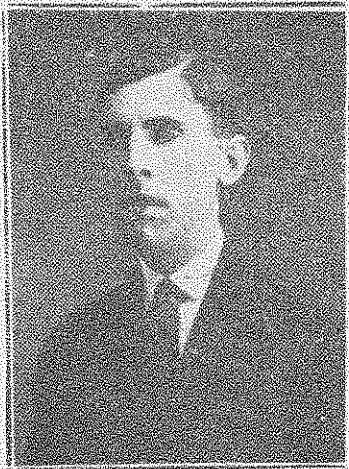
Τῇ 15ῃ τρέχοντος μηνὸς ἐδόθη ἐν τῷ Θεάτρῳ «Ὀλύμπια» συναυλία Ἑλληνικῆς μουσικῆς ἐξ ἔργων τοῦ καθηγητοῦ τῆς Μουσικῆς κ. Κωνστ. Α. Ψάχου στεφθεῖσα ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

Διδασκαλία τῆς Βυζαν. Ἑκλ. Μουσικῆς

Εὐχαρίστως πληροφορούμεθα ὅτι οἱ διακεκριμένοι μουσικοὶ κ. κ. Γ. Κομάσος καὶ Νικόλαος Ἀθ. Χρυσοχοΐδης διδάσκουσι τὴν Βυζαντ. Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν ἐν τῇ Φοιτητικῇ Λέσχῃ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Μουσικὴ μέθοδος διὰ τοὺς τυφλοὺς

Ὁ ἐν τῇ παρούσῃ σελίδι εἰκονιζόμενος ἄνθρωπος μουσικὸς κ. Δημήτριος Χρυσ-

Ο κ. ΔΗΜΗΤΡ. ΧΡΥΣΑΦΙΔΗΣ

σαφίδης ἐκ τοῦ χωρίου Ρωγοῦ τῶν Καλαβρυτῶν ἐπενόησεν εἰσφευσάσθαι τὴν μέθοδον, δι' ἧς οἱ τυφλοὶ θὰ δύνανται νὰ σπουδάζωσιν εὐχερῶς τὴν Βυζαντ. Μουσικὴν. Ὡς πληροφορούμεθα, ὁ Μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος, πεισθεὶς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως

καὶ ἐκ γνωματεύσεως τῶν κ. κ. Ν. Κανακάκη, πρωτοψάλτου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ Κωνστ. Α. Παπαδημητρίου, καθηγητοῦ τῆς Μουσικῆς ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ κ. Δ. Χρυσοφίδου ἀποδίδει πιστῶς τὰ μέλη τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἐπῆρσε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸν ἐφευρέτην. Ἦδη ὁ συμπαθὴς καὶ φιλόπονος νέος κ. Χρυσοφίδης ἀσχολεῖται συντόμως εἰς τὴν μεταγραφὴν τῶν χρησιμωτέρων ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων ἀπὸ ἀκουεὶ ψαλλόμενα ἀπὸ βιβλίου ὑπ' ἄλλου, κατορθώσας ἐν τῷ ὀλίγῳ μηνῶν νὰ γράψῃ διὰ τοῦ συστήματος αὐτοῦ ὁλόκληρον τὴν νέαν μέθοδον τῆς βυζαντ. μουσικῆς τοῦ κ. Κ. Παπαδημητρίου, μέγα μέρος τοῦ Ἀναστοιματαρίου τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου καὶ ἄλλα χρήσιμα ἐκκλησιαστ. ᾠματα ἐκ τῆς Συλλογῆς Γ. Προβάκη καὶ τοῦ ἡμετέρου Διευθυντοῦ μετ' ἀξιοθαυμάσιου ταχύτητος καὶ ἀκριβείας.

Οὐδεμία ὑπόκειται ἀμφιβολία, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ κ. Δ. Χρυσοφίδου θὰ ἐξυπηρετήσῃ σπουδαίως τοὺς τυφλοὺς, αἵτινες ἐν τῇ ἐκκλησιαστ. μουσικῇ θὰ εὐρωσιν οὐ μόνον εὐγενῆ καὶ τερπνὴν ἐνασχόλησιν, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ βιωτικὴν ἀνακούφισιν. Μετὰ τὸν ἄνθρωπον θαυμάσιον μηχανικὸν κλειδοκυμβάλων κ. Εὐάγγελον Τσαμουρτζήν, τὸν δραστήριον καθηγητὴν τῶν γραμμῶν κ. Νίγον, τὸν δυνατόν πλαγιανλιστὴν κ. Ε. Πλουμιστὸν καὶ τινας ἄλλους, ὁ κ. Δ. Χρυσοφίδης ἔρχεται ν' ἀνοίξῃ νέους δρόμους εἰς τοὺς τυφλοὺς τῶν ὁποίων προσορισμὸς δὲν εἶνε, ὥς ἄλλοτε ἐπιστεύετο, ἡ ἐπιτεία καὶ ἡ φυματινία.

Τὸ Διαιτητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἐκκλησιαστ. Μουσικ. Συλλόγου «Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνὸς»

Ἀνδρέας Ντάκουλας, μουσικὸς, πρόεδρος.

Νικόλαος Κανακάκης, πρωτοψάλτης Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, Ἀναπρόεδρος.
Κωνσταντῖνος Κουτσούκος, διχηγός.

Γεν. Γραμματεὺς.

Ἐμμανουὴλ Φαρλέκας, μουσικὸς, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Γαβρίας.

Σύμβουλοι :

Πέτρος Δουκάκης, πρωτοψάλτης Μητροπόλεως Πειραιῶς.

Νικόλαος Παππᾶς, καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ῥυθμῷ Ἀθηνῶν καὶ τέως τοῦ Μαθασλείου Διδασκαλείου.

Μιχαὴλ Παπαδάκης, πρωτοψάλτης Ἀ-

γίας Ζώνης Πατησίων.

Γρηγόριος Βαλληγεράς, πρωτοψάλτης Ἁγίου Κωνσταντίνου Πειραιῶς.

Γεώργιος Παπαγαρουφαλῆς, μουσικολόγος.

Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, πρωτοψάλτης Ἁγίων Ἀναργύρων Ν. Ἰωνίας, τέως καθηγητὴς βιβλ. μουσικῆς ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ Σμύρνης.

Κωνσταντῖνος Σαραγιώτης, πρωτοψάλτης Μεταμορφώσεως Πειραιῶς καὶ

Σταῦρος Σακκάς, πρωτοψάλτης Ἁγίου Νικολάου Πειραιῶς.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Φέρωμεν εἰς γνῶσιν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναγνωστῶν τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου» διὰ κατεστήσαμεν ἀντιπροσώπὸν ἡμῶν ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν Μουσικολογώτατον Πρωτοψάλτην τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως κ. Ἰωάννην Χ. Μουσικίδη. Κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ εἰς τὸν «Μουσικὸν Κόσμον» δύνανται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς αὐτόν.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΚΩΝΣΤ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ (1821)

(Συνέχεια ἐκ τῆς τῆς σελ. 156)

Ἐκ τῆς ἱστορίας εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ Χρυσάνθος εἶχε καὶ ἄλλας ἐργασίας μουσικοφιλολογίας καὶ πλείστα ὁματά Βυζαντινὰ ἐν Εὐρωπαϊκῇ σημειογραφίᾳ καὶ Εὐρωπαϊκὰ ἐν Βυζαντινῇ παρασημαντικῇ, τὰ ὅποια ὁμως δυστυχῶς ἐκώλησαν. Ἐν ταῦτοις δὲν θὰ ἦτο ἐντελὴς ἄσκοπος ἡ ἐρευνα διὰ τὴν ἀεὺρεσιν τῶν τυχόν διασωθέντων ἔργων τοῦ Χρυσάνθου· διότι ὁ πολὺς Amedée Gastoué εἰς τὸν Κατάλογόν του (1) τῶν χειρογράφων Βυζαντινῆς μουσικῆς τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ἀναφέρει καὶ χειρογράφα τοῦ Χρυσάνθου. Ἰδιόχρηστα, ὁ δὲ Καθηγητὴς Egon Well-z εἰς τὸ ἔργον του Byzantinische Musik (Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ) δημοσιεύει ὡς ὑπόδειγμα γραφῆς τοῦ Χρυσάνθου μίαν σελίδα περιέχουσαν δύο εἰρημούς «Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος δεξιὰ» καὶ «Χριστὸς γεννᾶται» καὶ τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα:

Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Μαδύτων Ἐπιγράμμα, ὡς ἐκ προσώπου τῆς Βίβλου.

«Υπερφρονεῖν με μηδαμῶς μουσουργός, τῷ ῥάστα δόξαι οἷς ὑπὲρ νησας θέλε· χάριν δὲ μείζω γνῶθι μοι τούτου χάριν χάριν προσθήγη, θ' ὧν ἔγνω· οὐ τὴν [χάριν].»

*ἔπεται Τοῦ αὐτοῦ ὠταύτως
(ἡρωελεγείον)...δυσανάγνωστον*

Γλῶσσα. Ἡ γλῶσσα τοῦ Χρυσάνθου εἶναι ἀπλὴ καθαρεύουσα, καὶ ὑπερνημιζεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τὸ ὕφος τοῦ Κοραΐ· «Εἰς τὸ ψάλλειν—γράφει κάπου ὁ Χρυσ-

σανθος—ἡ φιλευτία δουλόνει τοῖς τορρισσοτέροις καὶ δὲν τοὺς ἀρεῖς καὶ τὰ νῶσιν ὁρθῶς. Ὅθεν πρέπει τὴν ἐκ τῆς διζῆ δικάστως εἰδ' ἴμονας τοῦ ψαλλόνου διὰ νὰ κρινώσιν ἂν ἔχη ὁρθῶς», καὶ ἄλλαχού.

Ἐπειδὴ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἶναι ἓνας ἐθισμός, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πλούταρχος, ἡ ποιότης ἐνὸς νέου καὶ ἀσυνήθους μελισματος εἶναι δυνατόν νὰ γνωρισθῇ μετὰ τὸ συνείδημα. Καὶ πολλὰς τὰ μέλη, τὰ ὅποια τῷ πρωτῷ ἀηδιαῖσιν τὸν ἀκροατὴν, τῷ ἐσπέρως ἠδύνουνσιν αὐτόν.

Μουσικοὶ ὄροι. Εἰς τὸν Χρυσάνθον ὀφειλομένον κυρίως τὴν διαμόρφωσιν τῆς μουσικῆς ὀνοματολογίας καὶ φρασολογίας, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν κατὰ μέγιστον μέρος ὅλα τὰ ἀπὸ 60ετίας ἐκδοθέντα ἑλληνικὰ θεωρητικὰ τόσον τῆς Βυζαντινῆς ὥσον καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Ἡ ὀνοματολογία αὕτη βασιζομένη ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς, καὶ τῆς Βυζαντινῆς, ἀποτελεῖ διὰ τὸν λόγον τοῦτον σπουδαῖον κεφάλαιον τῆς νεοελληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Οἱ περισσότεροι ὄροι τοῦ Χρυσάνθου, ὅσοι διετυπώθησαν ἀπ' εὐθείας παρ' αὐτοῦ, παρέμειναν σχεδὸν ἀμετάβλητοι, διότι ἦσαν σύντομοι καὶ σαφεῖς. Ὡς παράδειγμα ἐπιτυχέως διετυπώσεως ἀναφέρω τὴν ἐξήγησιν διὰ τὰς μαρτυρίας, αἱ ὁποῖαι τιθενταὶ

«Ἐν ἀρχῇ μὲν διὰ νὰ δεικνύωσι τὴν βᾶσιν. ἐν τῷ μέσῳ δὲ καὶ ἐν τέλει πρὸς πλάτωσιν ἀσφαλείας» (Χρυσάνθου Εἰσαγωγή, σελ. 53).

Μὲ τὴν αὐτὴν συντομίαν καὶ σαφή-

1) A. Gastoué, Catalogue des Manuscrits de Musique Byzantine, Paris 1907.

νειαν αναπτύσσει ὁ Χρυσάνθος καὶ ὅλα τὰ Κεφάλαια τοῦ μικροῦ του Θεωρητικοῦ,

Διαγράμματα ἤχων. Τὰ διαγράμματα τῶν ἤχων φέρουν τοὺς αὐτοὺς διαστηματικούς ἀριθμούς, οὓς ἀναφέρει καὶ ἡ Κορηὶς τοῦ Φωκαέως.

Οὕτω τὰ διαστήματα τοῦ **Πρώτου ἤχου** παρίστανται πρακτικῶς ὡς ἑξῆς, κατὰ πεντάχορδα ὁμοία.

9-7-12-12-9-7-12-12 9-7-12-12 9-7

Τοῦ **Τρίτου ἤχου** (ἐκ τοῦ κάτω νη)
νη πα βου γα δι κε ζω νη
12 13 3 12 12 5 11

Τοῦ Πλάγιου Α.

πα βου γα δι κε ζω νη πα
9 7 12 12 3 13 12

Χαρακτηριστικὴ τῆς νοοτροπίας τοῦ Χρυσάνθου ὡς διδασκάλου εἶναι ἡ ἑξῆς παρατήρησις του:

«Εἰς τὸ διάγραμμα, τὰ διαστήματα ὅπου ἔχουσιν ἀριθμούς 11 καὶ 13, διὰ τὸ ἀνεπαίσθητον τῆς μονάδος λέγονται **τόνοι μείζονες**»

Τὸν **Δεύτερον ἤχον** παραδέχεται ὁ Χρυσάνθος ὁδεύοντα κατὰ διφωνίαν ὁμοίαν, ὡς ἑξῆς, ἐκ τοῦ κάτω νη:

7-12-7-12-7-12-7

Τὸν **Τέταρτον ἤχον** διακρίνει:

α') εἰς Παπαδικὸν μὲ βάσιν τὸν φθόγγον Δι
β') » Σπυρηραϊκὸν » » » Πα
γ') » Εἰρηολογικὸν » » » Βου
μὲ τὰ διατονικὰ διαστήματα.

Τὸν **Πλάγιον τοῦ Δευτέρου** διακρίνει:
α') Εἰς Πλάγιον τοῦ Β' μὲ κλίμακα καθαρῶς χρωματικὴν, ἐκ δύο ὁμοίων χρωματικῶν τετραχόρδων:

7-18-3 —12— 7-18-3

καὶ β') εἰς Πλάγιον τοῦ Β' μὲ κλίμακα μικτήν, ἥτοι μὲ τὸ α' τετραχόρδον χρωματικὸν καὶ τὸ β' διατονικόν:

7-18-3 —12— 3-7-12

Εἰς τὸν **Πλάγιον τοῦ Τετάρτου** διακρίνει ὁ Χρυσάνθος τὴν συνήθη κλίμακα ἐκ τοῦ Νη:

νη πα βου γα δι κε ζω νη

12—9—7 —12— 12—9—7
καὶ τὴν κατὰ τριφωνίαν κλίμακα ἐκ τοῦ Γα
νη πα βου γα δι κε ζω νη
12—9—7—12—9—7—12

Εἰς τὴν σελίδα 49 παραθέτει **Διάγραμμα** τῆς Φυσικῆς Κλίμακος ἐκ τοῦ κάτω κε τῆς Φθορικῆς.

κε		κε ὡς δι
	12	12
δι		Δι ὡς Γα
	12	7
γα		Γα ὡς Βου
	7	9
βου		Βου ὡς Πα
	9	12
πα		πα ὡς Νη
	12	7
νη		νη ὡς Ζω
	7	9
ζω		Ζω ὡς Κε
	9	12
κε		κε ὡς Δι

Μελωδικαὶ ἀσκήσεις.—Εἰς τὴν σελ. 9 ἀπαντῶμεν τὴν περιφημὴν ἀσκήσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «**ἡ κατὰ τὸ συνεχὲς παραλλαγή τοῦ διατον. γένους**

Πα, νη, ζω, νη, πα, βου, πα, νη...

ἥ τις εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸ Μέγα Θεωρητικὸν § 45 καὶ εἰς τὴν Κοηπίδα τοῦ Φωκαῆος (Κεφ. Ε' περὶ παραλλαγῆς, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐπὶ 115 ἔτη ἡσκήθησαν πάντες οἱ σπουδασταὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἰς τὴν συνέχῃ ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν τῶν φθόγγων.

Διαστολαί.—Τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον σημεῖον εἶναι, ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη μελωδικὴ ἀσκήσις εἶναι χωρισμένη διὰ τῶν *διαστολῶν* τῶν καθέτων γραμμῶν, αἵτινες χωρίζουσι τὸν ρυθμὸν εἰς μέτρα, συμφώνως πρὸς τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ ᾠμῆτος προτασσομένην ὁδηγίαν (Ρυθμὸς δίσσημος, τρίσημος, τετράσημος κ.τ.λ.) ἣν ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ μουσικῇ ἀντικαθιστᾷ, ὡς γνωστόν, τὸ κλάσμα, ὅπερ δεικνύει τὴν ἀξίαν τοῦ μέτρου. Ἡ χρῆσις τῶν διαστολῶν, ἣν παρέλαβεν ὁ Χρυσάνθος μετ' ἄλλων χρησίων στοιχείων ἐκ τῆς Εὐρώπ. μουσικῆς, δὲν ἐξετιμήθη

παραδόξως ἀπὸ τὸν Θ. Φωκαῆα, ὅστις ἐπροτίμησε τὸν λεγόμενον ἀπλοῦν χρόνον, ὃν μεταχειρίζονται καὶ σήμερον οἱ πλείστοι τῶν ψαλτῶν εἰς βάρος τοῦ ρυθμοῦ, ὃ ὁποῖος διὰ τοῦ τρόπου τούτου (θέσις καὶ ᾄσεις εἰς καθὲ χαρακτηριστῆρα) κἀνὲι πολὺ, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, ἀπὸ τὴν εὐρωσείαν καὶ τὴν ἐκφρασίν του. Εὐτυχῶς ἡ νέα γενεὰ ἤρchiσε νὰ ἐξοικειοῦται μετὰ τὸν πραγματικὸν ρυθμόν, καὶ νὰ ἐγκαταλείπη τὸν παλαιόν, ὅστις ἔχει σημασίαν μόνον διὰ τοὺς ἀρχαίους.

Τὸ Κεφάλαιον τοῦ χρόνου ἐκτίθεται ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ Χρυσάνθου ἀκριβῶς ὅπως καὶ εἰς τὴν Κοηπίδα, πλὴν μιᾶς διαφορᾶς εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐνεργείας τῆς ὁπλῆς, ὅταν τίθεται δεξιὰ ἢ ἀριστερᾷ τοῦ Γοργοῦ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΘ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΕΥΚΛΕΙΔΗΝ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗΣ ΚΑΤΑΤΟΜΗΣ
ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΥΤΗΣ
ΠΡΟΚΥΠΤΟΝΤΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

*Αιδεσιμώτατε και μουσικώτατε
Διευθυντά τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου»
Οικονόμῃ κ. Θεόδωρῃ Θαΐδῃ.*

Φρονούντες ὅτι συμβάλλομεν, τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν, εἰς τὴν μελέτην καὶ σπουδὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ἥς ἡ θεωρία σαφέστατα ἐκτίθεται ὑφ' ὑμῶν ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀρίστῳ περιοδικῷ καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διηκίσωμεν πλῆγας τινὰς ἐρριζωμένας παρὰ τισι μουσικοῖς κύκλοις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατ' Εὐκλείδην κατατομὴν τοῦ Κανόνο· τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀποστέλλομεν τὴν παρὰ πόδας λιτὴν ἡμῶν μελέτην «περὶ τῆς κατ' Εὐκλείδην γεωμετρικῆς κατατομῆς τοῦ Κανόνο· καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προκύπτοντων ἀριθμητικῶν καὶ ἀρμονικῶν λόγων» μετὰ τὴν παράκλησιν, ὅπως, ἂν κρίνητε ταυτην ἀξίαν δημοσιεύσεως, καταχωρίσητε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἐγκρίτῳ περιοδικῷ.

Ὁ Εὐκλείδης ἐν τῷ περὶ «Κατατομῆς Κανόνο·» συγγράμματι τοῦ (ἐδάφια 19ον καὶ 20όν) ὑποδεικνύει γεωμετρικῶς τὴν κατατομὴν τούτου, καλουμένου σήμερον Μονόχορδον καὶ ἐφ' οὗ, ὡς γνωστόν, ἐβασίζετο ἡ περὶ τῶν τονιαίων διαστηματικῶν θεωρία τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς.

Ἐξημερεύοντες ἤδη ἐνταῦθα τὴν τοιαύτην γεωμετρικὴν τοῦ Κανόνο· κατατομὴν, ἀναπτύσσομεν πρὸς τοῦτοις καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς προκύπτοντας ἀριθμητικούς καὶ ἀρμονικούς λόγους. Πρὸς εὐχερεστεράν μάλιστα κατανόησιν τῶν ἐκτεθησομένων, ὑπολογίζομεν τὸ μήκος τῆς χορδῆς ὡς ἔχον ἀξίαν ἑνὸς μέτρου, παραβάλλομεν τὰς ὀνομασίας τῶν τονιαίων θέσεων τῶν φθόγγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τῆς Βυζαντινῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τοιαύτας καὶ παραθέτομεν καὶ σχετικὸν

σχεδιάγραμμα.

Ἐστω τὸ μήκος τῆς χορδῆς α β Κανόνος τινὸς ἴσον πρὸς 1000 χ. μ. καὶ διηγήσθω εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη κατὰ τὰ γ δ ε, ὥστε εἰς ἕκαστον τῶν τεσσάρων ἴσων τούτων μερῶν ἀναλογουσαί 0,250 χ. μ. Κρουομένη ἡ χορδὴ α β, ἀπέδιδε τὸν βαρυτάτον πάντων τῶν ἤχων αὐτῆς, ὅστις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐκαλεῖτο καὶ βόμβυξ.

Οὗτος δ α β ἤχος ἦτο ἐπίτритος τοῦ γ β καὶ συνεφώνει τῷ α β κατὰ τὴν Διατεσσάρων (φθόγγων) συμφωνίαν εἰς τὸ δξύ. Συνεπὸς δ α β ἦτο Προσλαμβανόμενος (Κε τῆς Ὑπᾶτης La₁), κατ' ἀκολουθίαν δὲ δ γ β Λιγανὸς ὑπᾶτων ἢ ὑπᾶτων διάτритος (Πα τῆς Μέσης Re₂), ὡς εὐρισκόμενος δὲ ἐπὶ τῶν $\frac{3}{4}$ τῆς χορδῆς εἶχε τὸν ἐπίτритον τῆς Διὰ τεσσάρων συμφωνίας ἀριθμητικῶν καὶ ἁρμονικῶν λόγων. (Μήκος χορδῆς $\frac{3}{4}$, Παλιμαὶ δονήσεις $\frac{4}{3}$, Ὑψος 0,750 χ. μ.).

Ἐπειδὴ δ α β ἦτο διπλάσιος τοῦ βδ, συνεφώνει κατὰ τὴν Διαπασσὸν συμφωνίαν, ἔχουσαν τὸν διπλάσιον ἀριθμητικὸν καὶ ἁρμονικὸν λόγον πρὸς τὸ μήκος τῆς ὅλης χορδῆς. Ἄρα δ βδ ἦτο Μέση. (Κε τῆς Μέσης La₂) (Μήκος χορδῆς $\frac{1}{2}$, Παλιμαὶ δονήσεις $\frac{2}{1}$, Ὑψος 0,500 χ. μ.).

Ἐπειδὴ πάλιν δ α β ἦτο τετραπλάσιος τοῦ εβ, συνεφώνει κατὰ τὴν δις Διαπασσὸν συμφωνίαν, ἔχουσαν τὸν τετραπλάσιον ἀριθμητικὸν καὶ ἁρμονικὸν λόγον πρὸς τὸ μήκος τῆς ὅλης χορδῆς. Ὅστε δ εβ ἦτο Νήτη ὑπερβολαίων (Κε τῆς Νήτης La₃) (Μήκος χορδῆς $\frac{1}{4}$, Παλιμαὶ δονήσεις $\frac{1}{1}$, Ὑψος 0,250 χ. μ.).

Τέμνων δ Εὐκλείδης τὸν γβ ($=\frac{3}{4}$ μ. χορδῆς ὕψος 0,750 χ. μ.) εἰς δύο ἴσα μέρη κατὰ τὸ ζ, εἶχε τὸν γβ διπλάσιον μὲν τοῦ ζβ, διπλασεπιδύμοιρον δὲ τοῦ αβ, ὥστε δ ζβ, ἦτο Παρὰνῆτη διεξενγμένον

ἡ διευθυγμένων διάτονος, (Πα τῆς Νήτης re_3) καὶ συνεφώνει πρὸς μὲν τὸν γβ (Λιχανὸν διάτων Πα τῆς Μέσης re_2) κατὰ τὴν Διά πασῶν, πρὸς δὲ τὸν αβ (Προσλαμβανόμενον (Κε τῆς Ὑπάτης La_1) κατὰ τὴν Διά πασῶν τε ἅμα καὶ Διά τεισάφων συμφωνίαν (Μῆκος χορδῆς $\frac{3}{8}$, Παλμικαὶ δονήσεις $\frac{3}{8}$, Ὑψος $0,375 \chi.μ.$, διότι: $\frac{1}{2}\chi^2/\frac{1}{4}=\frac{2}{8}$ ἢ $\frac{2}{4}:2=\frac{2}{8}$).

Ἀφαιρῶν ἐκ τοῦ δβ ($=\frac{1}{2}\mu$ χορδῆς, Ὑψος $0,500 \chi.μ.$) το δη, ἦτοι τὸ τρίτον μέρος ($=\frac{1}{2}:\frac{3}{2}=\frac{1}{3}\mu$ χορδῆς ἢ $0,166\frac{2}{3} \chi.μ.$), εἶχε τὸν δβ ἡμιόλιον μὲν τοῦ ηβ, τριπλάσιον δὲ τοῦ αβ ὥστε ὁ ηβ ἦτο Νήτη διευθυγμένων (Βου τῆς Νήτης mi_3) καὶ συνεφώνει πρὸς μὲν τὸν δβ (Μέσην Κε τῆς Μέσης La_2) κατὰ τὴν Διά πέντε συμφωνίαν, πρὸς δὲ τὸν αβ (Προσλαμβανόμενον Κε τῆς Ὑπάτης Lu_1) κατὰ τὴν Διαπασῶν τε ἅμα καὶ Διά πέντε συμφωνίαν (Μῆκος χορδῆς $\frac{1}{2}$, Παλμικαὶ δονήσεις $\frac{2}{1}$, Ὑψος $0,33\frac{1}{2} \chi.μ.$ διότι: $\frac{2}{1}\chi^2/\frac{1}{4}=\frac{1}{2}$ ἢ $\frac{1}{2}:\frac{1}{2}=\frac{1}{2}$).

Θεῖς τῷ ηβ ($=\frac{1}{3}\mu$ $\chi.μ.$ ἢ $0,333\frac{1}{3} \chi.μ.$), ἴσον τὸν η θ συμφωνοῦντα πρὸς τὸν η β (Νήτην διευθυγμένων Βου τῆς Νήτης mi_3) κατὰ τὴν Διαπασῶν, ἐσχημάτιζε τὸν θβ, ἦτοι τὴν Ὑπάτην μέσων (Βου τῆς μέσης mi_2), ἔχουσαν τὸν ἡμιόλιον τῆς Διά πέντε συμφωνίας ἀριθμητικὸν καὶ ἀρμονικὸν λόγον. (Μῆκος χορδῆς $\frac{2}{3}$, Παλμ-

καὶ δονήσεις $\frac{3}{2}$, Ὑψος $0,666\frac{2}{3} \chi.μ.$, διότι: $\frac{1}{2}:\frac{1}{3}=\frac{3}{2}$ ἢ $\frac{1}{3}:\frac{1}{2}=\frac{2}{3}$).

Λαμβάνων ἐκ τοῦ θβ ($=\frac{2}{3}\mu$ χορδῆς ἢ $0,666\frac{2}{3} \chi.μ.$) τὸ θκ, ἦτοι τὸ τρίτον μέρος ($\frac{2}{3}:\frac{3}{2}=\frac{2}{3}\mu$ $\chi.μ.$ ἢ $0,222\frac{2}{3} \chi.μ.$), εἶχε τὸν θβ ἡμιόλιον τοῦ κβ, ὥστε ὁ κβ ἦτο Παραμέση (Ζω τῆς Νήτης si^2) καὶ συνεφώνει πρὸς τὸν θβ (Ὑπάτην μέσων Βου τῆς Μέσης mi_2) κατὰ τὴν Διά πέντε συμφωνίαν. (Μῆκος χορδῆς $\frac{4}{9}$, Παλμικαὶ δονήσεις $\frac{9}{4}$, Ὑψος $0,444\frac{4}{9} \chi.μ.$ διότι: $\frac{2}{3}\chi^2/\frac{1}{8}=\frac{4}{9}$ ἢ $\frac{2}{3}:\frac{4}{9}=\frac{3}{2}$).

Τέλος θεῖς ἴσον τῷ π β ($=\frac{1}{9}\mu$ $\chi.μ.$ ἢ $0,444\frac{4}{9} \chi.μ.$) τὸν λκ, ἐσχημάτιζε τὸν λβ, ἦτοι τὴν Ὑπάτην ὑπάτων (Ζω τῆς Μέσης ti_1), συμφωνοῦσαν πρὸς τὸν κβ κατὰ τὴν Διαπασῶν καὶ ἔχουσαν τὸν ἐπογδοὺν ἀριθμητικὸν καὶ ἀρμονικὸν λόγον πρὸς τὸ μῆκος τῆς ὅλης χορδῆς. (Μῆκος χορδῆς $\frac{5}{9}$, Παλμικαὶ δονήσεις $\frac{9}{5}$, Ὑψος $0,888\frac{9}{5} \chi.μ.$, διότι: $\frac{4}{9}:\frac{1}{9}=\frac{4}{1}$ ἢ $\frac{4}{1}:\frac{4}{9}=\frac{9}{4}$).

Τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίζοντο ἐπὶ τοῦ Κανόνος, ἅπαντες οἱ ἐστώτες φθόγγοι τῆς συντόνου ἢ σκληρᾶς διατονικῆς κλίμακος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς κατὰ τὸ διευθυγμένον σύστημα, οἱ δὲ κινούμενοι ἢ φερόμενοι φθόγγοι, ἐλαμβάνοντο οὕτω πῶς.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον)

Β' ΜΕΡΟΣ ΑΣΜΑΤΙΚΟΝ

Τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας
Δοξαστικὸν τῶν Αἰώνων.
Ἰὺδ Οἰκονόμου Θεοδώρου Ι. Θωΐδου.

Ἦχος ς. Πά γ.

 ἡ ὠση η η η τω κα ρω τη η ης ε ε ε ρα

 τει ει ε ι ας νο ο ο ο μ ο ν ε δε ε ε ε

 ξ α α α α το και λα ο ν ε ε ε πε σ πα α σα α α α

 το Η η λι α α ας νη η στε ε ευ σας ο ν ο υ ρ α

 α α ν ο υ ο υς α π ε ε εκ λει ψι ει ει σ ε τ ρ εις

 δε Παι αι αι δε ες Α α α β ρ α α μι αι αι οι

 τυ υ υ ρ α α α τυ υ ρ α α ν ο ν πα ρ α νο μ ο υ ς

 ο υ ς ο ν τ α α δι α ν η σ τει ει ει α α ας ε ε

 νι | ι | ι | κη η η η σαν Δι αυ τη η η ης

 και η η μα α ας Σω τη η ρ α ξι | ι | ι |

 ω ω ω ω σον της Ανα στα α α α σε ε ε ω ως

 του υ χειν υ υ υ τω ω ω βο ω ω ω ν τα ας

 Α γι ο ο ο ο ο ο θε ε ος Α γι ο ο ο ος Ι

 σχυ ρος Α γι ο ο ο ος Α θα α α να α α

 ατος εε λε ε η σο ον η η η μ ας

Τὸ αὐτὸ ἀργότερον ὑπὸ τοῦ ἰδίου.

Ἦχος π̣^α Πα' γ̣.

 Μω ση η η η ης τω και ρω ω τη η ης ε

 εε χ κρα τει ει ει ει ει ει ερ οι ας νο ο ο ο

 μενε δε ε ε ε ξααα α το και λαο ο

 ο ο ν ε ε ε πεσπαα α α α σααααα

 α α το Η λ ι ε ι α α ν η η στε ε

 ε ε ε ε ε ε ε υ σα ας ου υ ρ α α ν η

 υ ο ο υς α πε ε ε ε ε ε κ λ ει ει

 ει η ει ει ει σ ε τρειςδε Παιδες Αα αβρ.

 α α μι ι αι αι αι οι οι οι οι οι οι οι τυ υ

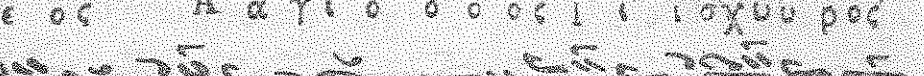

 ω ρα α α α τυ υ ρ α αν νου πα ρα νο

 μο ο ο ο ο ο ν τα α δι α ν η σι ει ει ει α

 ε ε ν ι ι ι ι κ η η η η σαν Δι αν

 τη η η η η και η η μα α α α α α ας

 Σωω τη η ρ α ρ ι ι ι ι ι ι ω ω ω

 α ξι ι ω ο ο ο ο ο ο ο ο ν της

 Α να στα α α σε ε ε ε ε ε ε ε ω ω

 ω ω ω τ υ υ υ υ υ τ υ υ χ ει ει ν ου ου ου

 τ ω ω ω ω ω θ ο ο ο ω ω ω ω ω ω

 ω ω λ ω ω ω ν τ ας Α γι ο ο ο ος ο θε

 ε ος Α α γι ο ο ο ος ι ι ισ χ υ υ ρ ος

 Α γι ο ος Α θ α α α α ν α α α

 ε ε Α θ α α α ν α το ο ο ο ο ο ος

 ε λε ε η η ο ο ο ο ο ν η η η ας

Ἄσμα Σχολικόν

Δέσεις πρὸς τὸν Θεόν.

Ποίησις Α. Βλάχου.—Μουσική Οἰκονόμου Θεοδ. Ι. Θωΐδου.

Ρυθμὸς τετράσημος. Δάκτυλος μετὰ Σπονθείου.

(— — — — —). ΟΙΙ, ΟΪ.

Ήχος — Δε χρόνος μετρίος τάργος

 Δος μοι χει λη να α σε ψ α α λω

 δο ο ος μοι α α α σμα να α α συνησησ

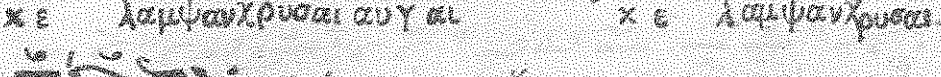

 δος πνο ην να σε ευ λο γη σω τ η

 παντος Δη μη ο οργε Σε εις

 ο εν μο ο ονον νευμα δι ελυθη η

 σκοτι α χηλ θε παλιν η πρωι α

 κε λαμπαν χρυσαι αυγαι κε λαμπαν χρυσαι

 αυγαι

1 Δός μοι χεῖλη νὰ Σὲ ψάλλω
 δός μοι ῥῆμα νὰ Σ' ὑμνήσω,
 δός πνοὴν νὰ Σ' εὐλογήσω,
 τοῦ παντὸς Δημιουργέ.
 Σὲ εἰς αὐτὸν μόνον νεῦμα
 διελύθη ἡ σκοτία
 κ' ἦλθε πάλιν ἡ πρωΐα
 κ' ἔλαμψαν χρυσαὶ ἀγαί.

2 Εἰς ζωὴν τὸν κόσμον πάλιν
 ἀφυπνίζει ἡ πνοή Σου
 καὶ ἐγείρονται ἐξ ἴσου
 ἄνθη, χλόη καὶ πτηνά
 κ' εἰν' ἡ ἔγερσις τῶν ὕμνος
 εἰς τὸν θεῖόν των Πατέρα
 κ' εἰν' ἡ νέα των ἡμέρα
 νέα, Πλάστα, Ὡσαννά!

3 Ἄς φανῇ, Θεέ, τὸ φῶς Σου
 κ' εἰς ἡμᾶς τὰ Σὰ παιδιά,
 ἃς ἐγείρῃ ἡ πρωΐα
 τὸν κοιμώμενόν μας νοῦν
 καὶ ἡ ἔγερσίς μας ῥῆμα
 διαρκὲς πρὸς Σὲ θὰ στείλῃ
 καὶ τὰ νεαρά μας χεῖλη
 διαρκῶς θὰ σὲ ὑμνοῦν.

Ἡ Βαγγελιώ.

Ἄσμα Δημιῶδες, Ἀρχαδικόν, χορευτικόν.

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς τοῦ κ. Νικολ. Ἀθ. Χρυσοχοΐδου.

(Ἐγγράφη κατ' ἀπαγγελίαν τοῦ Λοχαγοῦ κ. Δημητρίου Χαραλαμποπούλου.)

Ἦχος $\pi \beta \nu \gamma$. ρυθμός 7σημος Β ἐπιτρίτος

" ~ ~ τ ~ ~ "

ο ι ο ι

χρόνος τοργός $\sim \sim \sim \sim$

Ε • " $\sim \sim \sim \sim$ " $\sim \sim \sim \sim$ " $\sim \sim \sim \sim$ " $\sim \sim \sim \sim$
 Ε • νὰ νε ρο κυ ρα Βαγγε λιω ε νὰ νε

 ροχρυ ο νε ρο ε να νε ρο χυ ρα

 Βαγγελιώ ε να νε ρο χυ ρο νε ρο

 αχ και που θε κα τε βαι νει Βαγγελιώ μου

 παινε με νη αχ και που θε κα τε βαι νει

 Βαγγελιώ μου παι νε με νη

 Η άρχη του έπομένου σιχου ούτω

Ένα νερό, κυρά Βαγγελιώ.
 ένα νερό καλό νερό
 άχ! και πούθε κατεβαίνει
 Βαγγελιώ μου, παινεμένη.

Άπό γκρεμνό κυρά Βαγγελιώ
 από γκρεμνό γκρεμίζεται
 σέ περιβολάκι μπαίνει
 Βαγγελιώ μου παινεμένη

Ποτίζει κι' έ, κυρά Βαγγελιώ
 ποτίζει κι' ένα γιόκλημα
 "Αχ! που κάνει το σταφύλι
 'σάν της Βαγγελιώς τ' άχείλι

Παρατηρήσεις: Το ήσμα τούτο ανήκει εις την τάξιν των διήχων ήσμάτων της Δη-
 μώδους ήμῶν Μουσικῆς, ἅπανα κέκτηνται μεγίστην σημασίαν καὶ ἀξίανδιὰ τὴν μελ-
 κτὴν αὐτῶν ποιικίαν. Ὁ ἦχος τοῦ ήσματος τούτου εἶναι μικτὸς ἐκ πλαγίου Τετάρ-
 του καὶ Μέσου τοῦ Τετάρτου (Δεγέτου) ἤχου, εἰς ὃν καὶ καταλήγει.

Ὁ Καλαματιανὸς χορὸς.

ὡς ᾄδεται ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ μου πατριδι Ἁγίῳ Λαυρεντίῳ.

(τοῦ ἰδίου)

Ἦχος $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{2}$ Νη² θυθμός ἐπτάσημος β' επιτρίτος

" ΟΙ ΤΟΙ "

Χρονος γοργος

~~~~~

~~~~~  
 Κορην ει χα στοακλσ βι ι ι ι κορη Κα
 ~~~~~  
 ααλαματια νη η η η κορην ει χα στοο
 ~~~~~  
 κλσ βι ι ι ι κορη Κα ααλαματια
 ~~~~~  
 νη και αη οοο νι στοκα φα ασι
 ~~~~~  
 Ψααρια νη πα να θε μα α σαι και
 ~~~~~  
 α η δο νι στοκα φα α σι Ψααρια
 ~~~~~
 νη πα να α θε μα σαι Κορην κ τ λ

Στίχοι δὲν ὑπαρχουσιν .

Παρατηρήσεις : Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν δημοδῶν ἡμῶν ᾄσμάτων, ἅπανα ἐνῶ ἀνήκουσιν εἰς ἓνα ἀρχικὸν ἦχον, καταλήγουσιν εἰς βάσιν ἑτέρου ἦχου ὅπως δηλαδὴ ἐνταῦθα ἀπὸ Πλαγίου Τετάρτου εἰς πρῶτον ἦχον.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ι. ΘΩΤΑΟΥ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΠΕΙΡΟΥΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΣ ΑΥΤΗΣ

§ 61. Τὸ Ἀντικένωμα (→)

τιθέμενον κάτωθεν τοῦ ὀλίγου μετὰ κατιόντος χαρακτήρος ἔμπροσθεν οὕτως:

ἢ οὕτω: π 9

προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου ἐντόνως καὶ ἐν εἴδει πειράγματος. Ὅταν ὁμως τεθῇ κάτωθεν τοῦ Ἀνικενώματος Ἀπλῇ καὶ ἔπεται κατιῶν χαρακτήρ μετὰ Γοργοῦ

οὕτω:

τότε ὁ φθόγγος οὗτος προφέρεται οἷον ἐκ κρημνίσματος καὶ ἀχώριστος ἀπὸ τοῦ προηγουμένου.

§ 62. Τὸ Ὁμαλὸν (→) ἀπαιτεῖ,

ἵνα ὁ φθόγγος τοῦ χαρακτήρος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον τίθεται, ἀπαγγελθῇ μετὰ τινος ὁμαλοῦ κυματισμοῦ τῆς φωνῆς ἐπὶ τὸ δεξιὸν οὕτως, ὥστε ἡ φωνὴ νὰ ἀπτηται λίαν παχέως τοῦ ἀμέσως δεξιῶς φθόγγου οὕτω:

ἐξηγεῖται δὲ κατὰ προσέγγισιν οὕτω:

Τὸ Ὁμαλὸν τίθεται κάτωθεν πάντων τῶν χαρακτήρων, πλὴν τῶν Κεντημάτων, τῆς Πεταστῆς καὶ τῆς Ὑποροφῆς.

§ 63. Τὸ ἕτερον ἢ ὁ Σύνδεσμος

(→) συνδέει χαρακτήρας ἀνιόν-

τας μετὰ κατιόντων καὶ ἀμφοτέρους μετ' ἴσων, ἴσον μετ' ἴσου καὶ ὁμοκλήρους γραμμὰς ἀνεὺν διακοπῆς πνεύματος, ὥς

Προφέρεται δὲ τὸ ἕτερον μετὰ κυματισμοῦ τῆς φωνῆς μαλακοῦ καὶ ἀσθενεστερόν τοῦ Ὁμαλοῦ, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συλλαβὴν, ὥς

και αι αι αι αι αι αι

Ὅταν ὁμως κάτωθεν χαρακτήρος τινος ὑπάρχουσι πολλαὶ Ἀπλαῖ καὶ ἔπεται κατιῶν χαρακτήρ μετὰ Γορ-

γού, τὸ ἕτερον τότε υπογράφεται ὑπὸ τὰς Ἀπλὰς, ἵνα κρατῇ ἀχωρίστως ἐν αὐτῷ τοὺς δαπανωμένους χρόνους τοῦ φθόγγου, ὡς

§ 64. Τὸ ἐνδόφωνον (αι)

τοῦ ὁποῖου ἡ χρῆσις εἶνε σπανία, προφέρει τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτήρος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον τίθεται, διὰ τῆς ὀνός, κλειομένου τοῦ στόματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ παραλλαγῆς καὶ μέλους.

§ 65. *Παραλλαγή* ἐν τῇ Μουσικῇ καλεῖται ἡ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων ἐφαρμογὴ τῶν φθόγγων, διαίτων ὁποῖων ἀποτελεῖται τὸ μέλος (§ 3), τηρουμένης κατὰ τὴν

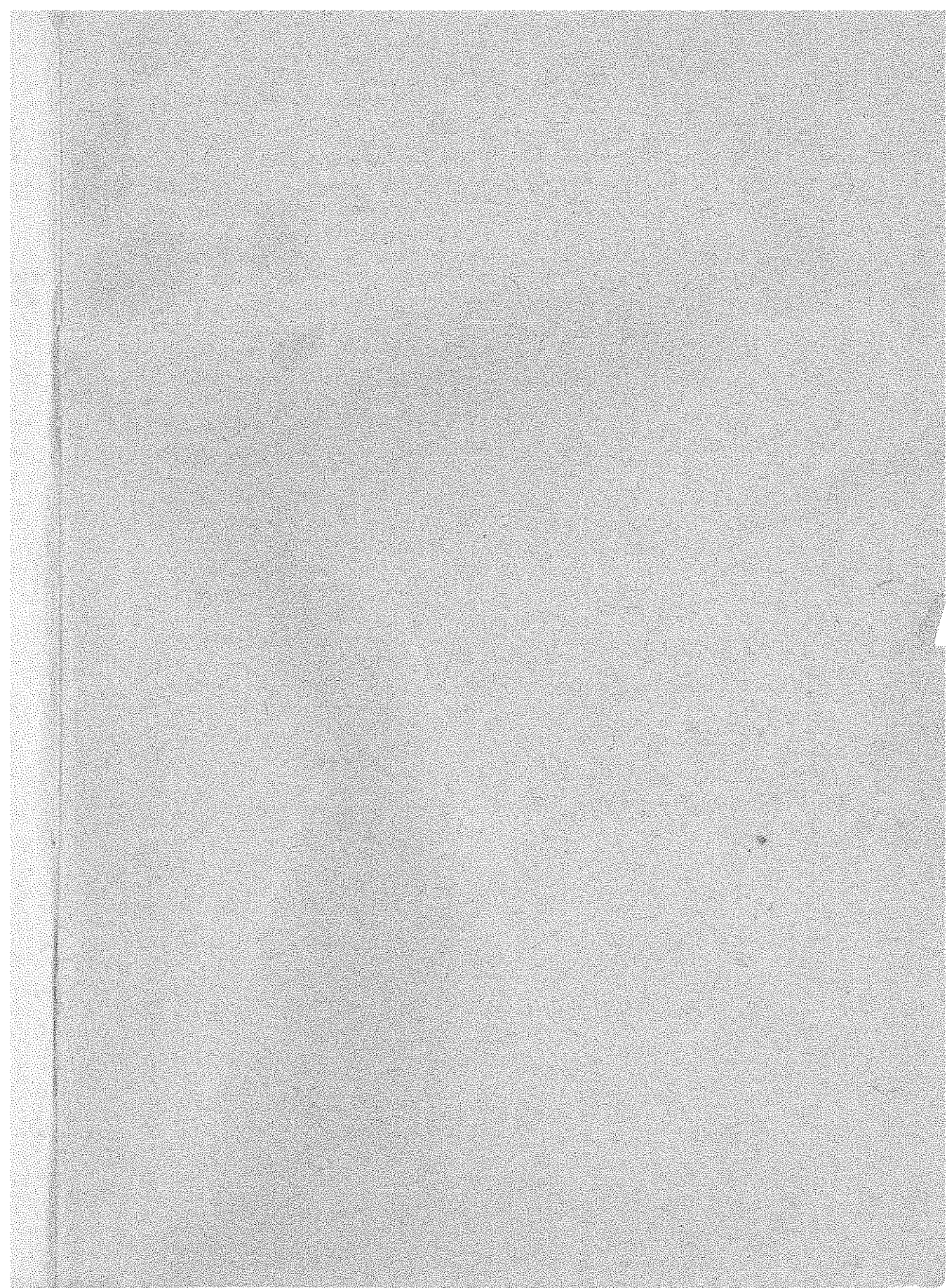
ἀπαγγελίαν τῆς τε ποσότητος καὶ ποιότητος ἐκάστου τῶν χαρακτήρων.

§ 66. *Παραλλαγή*ν ἔχουμεν τριῶν εἰδῶν, συνεχῇ, ὑπερβατῇ καὶ ἐναλλασσομένην. Καὶ συνεχῆς μὲν παραλλαγή λέγεται, ὅταν οἱ φθόγγοι διαδέχονται ἀλλήλους κατὰ συνέχειαν ἐν τε ἀναβάσει καὶ καταβάσει· ὑπερβατή, ὅταν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποσιωπῶνται τινες ἐκ τῶν φθόγγων ἐναλλασσομένη δέ, ὅταν ἡ ἀνάβασις καὶ κατάβασις ἐκτελῇται καὶ κατὰ συνέχειαν καὶ ὑπερβατῶς (§ 13).

§ 67 Προσάσῃ παραλλαγῆς ἐκάστης μελωδίας τίθενται αἱ Μαρτυρίαι (§38, 39, 40, 41, 42), αἵτινες ἀρκτικαὶ οὖσαι, χαρακτηρίζουσι τὸν ἦχον τοῦ ἡσματος καὶ ὀρίζουσι τὸν φθόγγον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου χαρακτήρος, ἐν τῷ μέσῳ δὲ καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ μέλους δηλοῦσι τὸν φθόγγον τοῦ ἀμέσως προηγουμένου χαρακτήρος πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ψάλλοντος.

§ 68. *Μέλος*, *μελωδία* καὶ *ψαλμοδία* καλεῖται, ὁποῖαν ψάλλοντες δὲν ἀπαγγέλλωμεν τοὺς φθόγγους τῶν χαρακτήρων, ἀλλ' ἐφαρμόζωμεν ἐπ' αὐτῶν τὰς κάτωθεν αὐτῶν λέξεις ἢ σύλλαβας ἢ τὰ φωνήεντα αὐτῶν κατὰ τε τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν.

(ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές)

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡ. 10

Διευρής παρακαταθήκη τῶν τευχῶν
τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου ἐν τῇ Βιβλιο-
πωλείᾳ «Ἀστὴρ-Παρνασσός» Ἀκα-
δημίας 79 Β - Πλατεία Κάνιγγος.